

INVENTOINTIKERTOMUS LAPIN T.L. PITÄJÄN ESIHISTO-
RIALLISISTA LÖYDÖISTÄ JA KIINTEISTÄ MUINAISJÄÄNNÖKSISTÄ
1960

Martti Linkola

*Kertomukseen kuuluu 2
crillistä karttaa sekä valo-
kuvia, jotka säilytetään
erikseen*

TÄMÄ INVENTOINTIKERTOMUS KÄSITTÄÄ

kivikautisia asuinpaikkoja	6	inventointinumerot	1 - 6
kivikautisia irtolöytöjä	21	"	7 -27
tarkemmin selvittämättömiä kivikau-			
tisia löytöjä	28	"	28-55
kivikautisuudeltaan epävarmoja			
löytöjä	4	"	56-58
vare-esiintymiä	26	"	60-85
pronssikautisia esinelöytöjä	1	"	86
rautakautisia esinelöytöjä	1	"	87
epämääräisiä kiinteitä muinais-			
jäännöksiä	1	"	88
linnavuoria	1	"	89

TÄHÄN INVENTOINTIKERTOMUKSEEN KUULUU

sivua, 150 valokuvaa ja 7 liitettä
(karttoja ja piirroksia).

TÄSSÄ INVENTOINTIKERTOMUKSESSA VIITATAAN seuraaviin kirjallisiin lähteisiin museoluetteloiden lisäksi:

Appelgren: Luettelo Suomen Muinaislinnoista (SMYA XII)

V. Högman: Luettelo V. Högmanin hautalöydöistä Rauman ja Lapin pitäjistä kesällä 1891

A-L. Lindelöf: Satakunnan pronssikausi II (SMYA XXVII), luettelo Kertomus V. Luhon suorittamasta Lapin T.l. pitäjän Sukkalan Niitymaan kiviesineiden löytöpaikan tarkastuksesta 7.6.1952.

H. Salmo: Tarkastusmatka Lapin T.l. pitäjän Alakieren kylän Uuden-Kerttulan talon Vähänpahnanmäelle (Mustaloiton kalliolle) 27.9.1951

A-L. Hirviluoto: Lapin T.l. Kivikylän ja Hautakylän kiviröykkiöt-59 Europaeuksen muistiinpanot top. ark.:ssa

(Virkkala-) Papunen: Rauman seudun historia (Rauma 1959)

-Näistä eräät mainitaan lyhentäen vain tekijän nimellä.

ESIPUHE

Keväällä 1960 sain Muinaistieteelliseltä Toimikunnalta tehtäväksi suorittaa muinaisjäänösten inventointia LAPIN T.l. pitäjässä. Tehtävä käsitti toisaalta vanhojen museoihin saapuneiden esihistoriallisten esineiden löytöpaikkojen tarkastukset löytöjen luonteen määrittämiseksi, toisaalta uusien muinaislöytöjen ja kiinteiden muinaisjäänösten, erityisesti pronssikauden vareiden, tiedustelua ja etsintää. Lisäksi oli tehtävänäni suorittaa joätiedossa olevien vareiden tarkastus ja valokuvaus.

Tehtävän saatuani suoritin alkuvalmistelut toukokuussa ja K.museossa olevan Lapin pitäjää koskevan aineiston keruun elokuun alkupäivinä. Kenttätöitä veivät ajan 6.8.-22.8. ja 24.8.-9.9. Työtäni maastossa haittasivat suuresti jatkuvat kaatosateet, jotka olivat tutkimustoimilleni yhtä vahingollisia kuin koko Länsi-Suomen maanviljelykselle. Tarkoitus oli työhön varatun ajan puitteissa ehtiä inventoida myös osa Rauman maalaiskuntaa, mutta kerkisin suorittaa vain muutaman vareen tarkastuksen kys. pitäjässä. Lapin pitäjän osalla pyrin sen sijaan mahdollisimman perusteellisiin inventointitoimiin, joihin kuului myös kaikkien mahdollisten hiekkakuoppien tarkastus sekä epäselvien löytötapausten edes joltininkin selvittäminen.

Valokuva-aineistoni muodostui sangen rikkaaksi: 150 valokuvaa. Inventointinumeroita kertyi yhteensä 89. Lapin pitäjistä ei ole tunnettu varemmin varmoja kivikautisia asuinpaikkoja; tutkimuksissani niitä löytyi 6. Myös muutamia aikaisemmin tuntemattomia vareita rekisteröin. Lunastin lisäksi eräitä kivikauden esineitä.

Ent. meijerin isännöitsijä Väinö Isotalolle ja topografi Toivo Laiholle haluan lausua ~~pan~~ kiitokseni avusta kenttätöissäni unohtamatta myöskään lappilaisten yleisesti suopeaa suhtautumista työhöni.

Helsingissä 29.12.1960

Martti Linkola
Martti Linkola

SISÄLLYSLUETTELO

=====

Esipuhe

I KIVIKAUTISET ASUINPAIKAT (kylittäin)

A KAUKOLA

- 1 Soranottopaikka
- B KULJU
- 2 Lukkaristo, itäinen asp.
- 2 Lukkaristo, läntinen asp.
- 4 Myllymaa
- C LAPINKYLÄ ELI KIRKONKYLÄ
- 5 Vahala
- D SUKKALA
- 6 Neittamojärvi

II KIVIKAUTISET IRTOLÖYDÖT (kylittäin)

A KAUKLAINEN

- 7 Paavo Kartanon huvila
- ~~8 Rantala, Keskikallio~~
- 8 Junnila, Rinthuhta
- 9 Rantala, Keskikallio
- B KAUKOLA
- 10 Pietilä
- 11 Maresto
- 12 Mäkiäho
- 13 Eskola, Isotahtuma
- C KIVIKYLÄ
- 14 Lapinjoen suu
- D KULJU
- 15 Vuoren pää
- E KUOLIMAA
- 16 Kajaajärvi, Hiuknummi
- 17 Sunila
- 18 Myllymäki
- F LAPINKYLÄ ELI KIRKONKYLÄ
- 19 Antola
- 20 Osuusmeijeri
- 21 Preskula
- 22 Lähteenmäki
- G MÄENTAKA

III Markkula

- H RUONA
- 24 Lainela
- 25 Viljala
- I SUKKALA
- 26 Anttila
- 27 Raula

III TARKEMMIN SELVITTÄMÄTTÖMÄT KIVIKAUTISET LÖYDÖT (kylittäin)

A ALAKIERI

- 28 Mäki-Kerttula
- 29 Mäki-Pietilä
- B KAUKLAINEN
- 20 Junnila
- C KAUKOLA
- 31 Riikilä Hakala
- D KODIKSAMI
- 32 Utula
- E KULJU
- 33 Hakala
- F KUOLIMAA
- 34 Mäki

- 35 Sunila
 36 Alasmaa
 G LAPINKYLÄ ELI KIRKONKYLÄ
 37 Mikola
 38 Sjömanin tanhua
 39 Pahaoja
 40 Anttila
 41 (Pappilan maalla)
 42 Lapinjoki
 43 Lapinjoki
 44-45 "Lapin kirkonkylä"
 H ROHDAINEN
 46 Ala-Rohdainen, Stenroos
 I RUONA
 47 Vahala
 48 Katila
 J SUKKALA
 49 Salajärvi(Kolinokka)
 Epäselviä:
 50 Rauman Museo 348
 51 " " " 349
 52 " " " 350
 53 Hämeen Museo 1183:26
 54 " " " :27
 55 Ongenpaino, Lapin T.l. kotisetumus.

IV KIVIKAUTISUUDELTAAN EPÄVARMAT LÖYDÖT (kylittäin)

A KAUKLAINEN

- 56 Ida Wilénin rakennus
 57 B LAPINKYLÄ ELI KIRKONKYLÄ
 57 Oskar Vainion tontti
 C RUONA
 58 "Ruonan kylästä"
 59 Salajärvi, Kolinokka

V VAREET (kylittäin)

A AJAKIERI

- 60 Eerola, Täpölän mäki
 61 Pihala, Mäkilän torppa
 62 Uusi-Kerttula, Vähänpahnanmäki
 63 Uusi-Kerttula, Mustanluitonmäki
 64 Uusi-Kerttula, Isoperkko
 65 Yli-Pietilä, Karhun kallio
 (Lokavuori)
 B HAUTA
 66 Ylinen-Hauta, Lammin kallio
 67 Alinen-Hauta,
 C KAUKLAINEN
 68 Mäntysaari, Luhdanmäki
 D KAUKOLA
 69 Eskola, Isotahtuma
 E KIVIKYLÄ
 70 Rantala-Metsäranta
 F KULLANPERÄ
 71 Arvela, Vähäalhon vuori
 72 Arvela, Vuorenmäki
 73 Huhtamäki, Isusuon mäki

G LAPINKYLÄ ELI KIRKONKYLÄ

- 74 Kotiranta, Huhdanniska
 - 75 Vahala, Vainiriihenpönkki
 - 76 Kirkkala, Kaivolän vuori
- H MURTAMO
- 77 Mikkilä, Isonniityn mäki
 - 78 Laukola, Posimetsä
 - 79 Uusikartano, Piihvulkarinvainion metsä
 - 80 Lehtola, Häävän vuori
 - 81 Lehtola, "Aron vuori"
 - 82 Tuomola, Takavainio
 - 83 Ollila, Perkon metsä

I RUOMA

- 84 Pirilä, Ojakallionmäki
- J YLIKIERI
- 85 Mäki=Impola, Näärästen mäki

VI PRONSSIKAUTISET ESINELÖYDÖT

A ALAKIERI

- 86 Lahdenranta

VII RAUTAKAUTISET ESINELÖYDÖT

A KULJU

- 87 Heikkilä

VIII EPÄMÄÄRÄISET KIINTEÄT MUINAISJÄÄNNÖKSET

A KULLANPERA

- 88 Huhtamäki, Makkinummen pönkkä

IX LINNAVUORET

A LAPINKYLÄ ELI KIRKONKYLÄ

- 89 Linnavuori

I. KIVIKAUTISET ASUINPAIKAT

=====

A. KAUKOLA

1. Soranottopaikka (yhteismaata)

Peruskartta 1340/ Lapin kirkosta 5,7 km suuntaan 140 / 400.

Löydöt: KM 12101:1-2 (entisiä), KM 15022:1-4

Valokuvat: 1 (1 kpl.), filmi 24333

Ks. liite 1.

Aikoinaan oli Koitto Pyhäsalmi löytänyt riipuskorun kannan ja todennäköisen riipuskorun (KM 12101:1-2) Kaukolan kansakoulun pihalta sinne ajetusta sorasta, joka oli tuotu Kaukolan kylän yhteisestä soranottopaikasta. Löytäjä asuu nykyisin Göteborgissa eikä hänellä ole enää omaisiakaan koko pitäjässä, joten tarkempia tietoja en saanut.

Paikka, josta Koitto Pyhäsalmen aikana kyläläisten arvelun mukaisesti soraa tuotu on nyt Hinnerjoen maantien alla. Sen itäpuolella on laaja hiekkakuoppa, jonka seinämät tutkin. Varsinaista kulttuurimaata ei ollut nähtävissä, mutta hiekkakuopan itäkaakkosseinämän luota löysin käyttäjälkisen kvartsin (KM 15022:1), käyttäjälkisen kivilaji-iskoksen (KM 15022:2), kvartsi-iskoksen (KM 15022:3), ja 8 kivilaji-iskosta, pääas. kvartsikeratofyyriä (KM 15022:4). Ilm. paikka on asuinpaikan härialuetta, ja itse asp. on jo tullut pois kaivetuksi hiekkakuoppaa tehtäessä.

Kys. hiekkakuoppa sijaitsee Kaukolan kylän haajaman pohjoislaidassa aivan Eskolan talon rakennusten tuntumassa niiden koillispuolella, ja se on Kaukolan kylän yhteismaata. Maasto on loivasti pohjoiseen ja itään viettävää hiekkaperäistä maata, hiekkakuopasta Lapinjoelle asti viljelystä. Hinnerjoen tie kulkee sellaisella harjanteella, joka lisäksi viettää hivenen länteen.

B. KULJU

2. LUKKARISTO, itäinen asp. (Rek. no 1⁹)

Peruskartta 113404, Lapin kirkosta 8,4 km suuntaan 125/400.

Omist: mv. Jalmar Lukkaristo, os. Kulju, Lappi T.l.

Löydöt: KM 15023:1-2, 15024

Valokuvat: 2 (2 kpl.), filmi 24334

Ks. liite 1 ja liite 2.

Mentäessä Vuorenpään talosta Neittamoon vievää tietä kulkee tie juuri ennen Salajärvestä tulevan puron ylitystä pienen hiekkakuopan läpi. Tästä hiekkakuopasta tietyöhön tuodusta hiekasta oli Väinö Lindgren Niemeläntilalta (os. Kulju, Lappi T.l.) löytänyt v. 1956 poikkikirveen (KM 15024), jonka lunastin häneltä KM:lle.

Tutkiessani mainittua "Löytöpaikkaa" totesin sen asuinpaikaksi.

Maasto on hiekkapohjaista tasaista kuusikkokangasta, joka viettää reunalla kaakko^on puron uomaan. Pö^hjoisen suunnalla kohoaa maasto lo^ovasti kohti pohjoista. Puron itäpuolella maa kohoaa jyrkästi itään päin. Pienen hiekkakuopanteen itäpuolisen seinämän pohjoispäästä löysin raaputellessani 3 kvartsi-iskosta (KM 15022:1) ja 8 kivilaji-iskosta, pääas. kvartsikeratofyyriä (KM 15023:2), mutten likamaata. Samaasa seinämässä oli ison männyn juurien alla palaneita kiviä ja likamaata. Tien oikealla puolella oli seinämässä ainoastaaⁿ n. 1 m. levyinen alue likamaata, jossa paikoin punerva vivahdus. Paikan korkeus on lähes 45 m. merenpinnasta.

3. LUKKARISTO, läntinen asp. (Rek. no 1⁹)

Peruskartta 113404, Lapin kirkosta ^{7.6} km suuntaan 127/400.

Omist: mv. Jalmar Lukkaristo, os. Kulju, Lappi T.l.

Löydöt: KM 15025:1-5, entisiä: kivitalta (Rauman Museossa) ja hiekkakivilaatta (Lapin T.l. kotiseutumuseossa).

Valokuvat: 3 (2 kpl.), filmi 24335-6

Ks. liite 1 ja liite 2.

Nestor bSuominen (os. Kulju, Lappi T.l.) oli aikoinaan löytänyt kivitaltan (Rauman Museossa) ja Jalmar Lukkaristo hiotun hiekkakivilaatan (hiotinlaa'an), joka on kotiseutumuseossa. Molemmat olivat löytäjien muistojen mukaan löydetty kahdesta vanhasta hiekkakuopasta jotka sijaitsevat Kuljun kylästä Neittamoon päin menevän tien vasemmalla puolella Lukkariston talosta n. 350 m. itään, ja ovat Kuljun kylän yhteismaata. Näiden hiekkakuoppien kohdalla on tien toisella puolen, niinikään yhteismaalla, uusia hiekkakuoppia, joista kartoittaja Toivo Laiho oli kesällä 1960 löytänyt iskoksia.

Tutkin alueen. Vanhoista hiekkakuopista löytyi seinämistä paikoin likamaata epämääräisinä ja hajanaisina esiintyminä; iskoksia ei. Uusista yhteismaalla olevista hiekkakuopista löytyi seinämästä useita iskoksia melko läheltä pintaa. Likamaata oli täällä hyvin niukasta ja ohuelti; pääas. vain kohdalla mistä iskokset löytyivät. Täältä löytyi (Laihon löydöt mukkanluettuna) kvartsitaltta (KM 15025:1), 13 kivilaji-iskosta (KM 15025:2) (pääas. kvartsikeratofyyriä), 6 kvarssi-iskosta (KM 15025:3). Näistä uusista hiekkakuopista itään on (lounaaseen päin menevän sivutien itäpuolella) vielä pari pientä uutta hiekkakuoppaa, jotka sijaitsevat Lukkariston talon maalla. Niiden seinämistä löytyi pari esiintymää likamaata ja 2 iskosta (KM 15025:4-5). Punaista hiekkaa tai punamultaa ei löytynyt ainostakaan hiekkakuopasta koko alueella.

Maasto on verraten laakeaa hiekkapohjaista mäntykangasta; pellojen puoleisessa reunassa koivikkoa ja kuusikkoa. Jäljennös lentokuvasta (liite 2) selvittää alueen maasto- ja korkeussuhteita. N. 40 m:n merinivoolla on alue ilm. muodostanut suojaisten länteen ja lounaaseen aukeavan hiekkarantaisen poukaman.

4. MYLLYMAA (Rek. no 1¹⁷) (osittain LUKKARISTON ja SANTALAN tiloja)

Peruskartta 1:34000, Lapin kirkosta 6,6 km suuntaan 127/400.

Omist: Myllymaa: mv. Kosti Alatalo, os. Kulju, Lappi T.l.

Lukkaristo: mv. Jalmar Lukkaristo, os. Kulju, Lappi T.l.

Santala: mv. Nestor Suominen, os. " " "

Löydöt: KM 15026, 15027, entisiä Lapin T.l. kotiseutumuseo 165.

Valokuvat: 4 (2 kpl.), filmi 24337-40

Ks. liite 1 ja 2.

Inventointimatikallani lunastin Myllymaan talosta poikkikirveen (KM 15027), jonka talon poika Lassè Alatalo oli "noin kolme vuotta sitten" löytänyt pellostä maan pinnalta, Myllymaan kanalasta n. 50 m. etelään. Paikka oli nyt heinäpeltoa. Löytöpaikka on laajan viljelysalueen reunassa, jonka keskellä virtaa Halhonoja, jota kohti pellot molemmin puolin viettävät melko jyrkästi; sarat suunnassa pohjoiskoillinen - etelälounas. Maa ruokamullan alla on lp:lla puhdasta hiekkaa. Koekuopista eilöytynyt kulttuurimaata, mutta pellostä löysin 2 iskosta (KM 15026). Lp. on noin 35 m. merenpinnan yläpuolella.

Samalla nivoolla n. 100 m. lp:sta itäkaakkoon Lukkariston maalla lähellä alannetta, jossa kasvaa vahvoja haapoja ja mahtava koivu-vanhus, löysin Nestor Suominen vihjeen perusteella pellostä ruokamullan ja puhtaan hiekan välistä runs. hiiltä ja palaneita kiviä. Kyseeessä on mahd. kivikautinen liedensija, joskin kynnön sekoittama.

"Lieden" kohdalta n. 100 m. idän-kaakon puolelle on Santalan maalla peltopalsta, jolta Nestor Suominen on v. 1932 löytänyt poikkikirveen (Lapin kotiseutumuseo 165). Löytöpaikkaa hän ei nyt aivan tarkasti muistanut, mutta joka tapauksessa se on alemmaalla nivoolla kuin "liesi" ja Myllymaan lp. Suominen ei ollut havainnut tällä lp:lla maaperässä mitään.

Paikka kannattaisi laajemmalla alalla tarkemmin tutkia asp.:n~~ä~~/t~~ä~~/k~~ä~~ tarkemman sijainnin määrittämiseksi.

C. LAPINKYLÄ ELI KIRKONKYLÄ

5. VAHALA (Rek. no 3¹²⁷) (osittain HUHDANNISKAN, Rek. no 3¹⁰⁷, maalla)

Peruskartta 11340/ Lapin kirkosta n. 1 km. suuntaan m. // S/400.

Omist: Vahala: Mv. Toivo Vahala, os. Lappi T.l., Kirkonkylä.

Huhdanniska: Piiriasiamies Aleksi Mainisto, os. vrt. yllä.

Löydöt: KM 1907:4, kivikirves, joka on Lapin T.l. kotiseutumuseossa (entisiä), KM 15029:1-2, KM 15030:1-2.

Valokuvat: 5 (3 kpl.), filmi 24341-3

Ks. liite 1.

Lapin. T.l. kotiseutumuseossa on uusi, v. 1958 saatu, numeroimaton kivikirves, jonka on löytänyt ja lahjoittanut piiriasiamies Aleksi Mainisto. Esine löytyi ilm. v. 1954 Mainiston omistaman Huhdanniskan talon maalta, puutarhamaasta, ruokamullasta, miltei pinnasta, talon eteläpuolella olevan omenapuutarhan eteläsivulta, n. 20-30 m. Lapinjoen töyrästä, n. 7 m. Lapinjoen pinta ylemmää. Lp. on 50 m. Huhdanniskan kuuluisista vareista kaakkoon. Maasto on loivasti etelään viettävää maata, joka sitten putoaa jyrkkänä törmänä Lapinjokea. Törmää on nyt kaivettu jokea perattaessa.

Tutkiessani paikkaa löysin puutarhan pohjoispuolelta lipputangon alta 3 iskosta (KM 15029:1-2) läheltä rakennusta, mutten alempaa mitään. Koekuoppia oli maahan miltei mahdoton tehdä kivisyyden vuoksi. Alueella oli aikoinaan tehty likaviemäri jokeen asti, muttei oltu havaittu mitään erikoista. Maaperä ruokamullan alla on kovaa karikkoa, mutta kirveen lp:lta joelle päin on yllättävä, rajoitettu hieno hiekan esiintymä.

V. 1878 on K.museoon saapunut tasataltta (KM 1907:4), joka on löydetty "Vahalan kestikievarin vierestä pellosta". Löytötieto voi tar-

11.
koittaa vain sitä Vahalalan ~~pelto~~ tilan peltoaluetta (ns. Vuorenvai-
niota), jota Vahalalan rakennukset rajoittavat lännessä, vanha Euran
tie pohjoisessa ja Lapinjoki etelässä ja kaakossa. Pelto on aivan
lähellä Huhdanniskan iskosten ja kirveen lp:aa. Se on vastapäätä
Osuusmeijerin taltan lp:aa (ks. no 20). Pelto on miltei tasaista.
Etelä- ja itäosissaan se viettää melko jyrkästi etelään, Lapinjoen
rantaan. Pelto on 5 - 7 m. Lapinjoen pintaa ylempänä. Maaperä on
karkeaa kivistä soraa, jonka päällä ohuesti ruokamultaa.

Koko pelto oli nyt kynnöspeltona, joten oli helppo etsiä iskoksia.
Pellon länsilaidasta läheltä Lapinjoen törmää löytyikin lo iskosta
kvartsikeratofyyriä (KM 15030:1) ja 3 kvartsi-iskosta (KM 15030:2);
tämä paikka on vain 20-30 m. itään Huhdanniskan kiviesineiden löy-
töpaikoilta. Peltokohta on jo tässä etelään viettävää. Muualta en
iskoksia löytänyt, joten asp.alue rajoittuu pellon tähän kulmaan
ja jatkuu Huhdanniskan palstan puolelle.

D. SUKKALA

6. Neittamojärvi (Rek. no ks. alemp.)

Peruskartta 113407, Lapin kirkosta 10,5 km. suuntaan 110/400.

Omist: Vihtori Rosvall, os. Neittamo, Eura.

Löydöt: KM 15032:1-3, entisiä KM 3640:15, KM 9825-9828, Rauman Museo
1637:2. *Totak M.*

Valokuvat: 6 (4 kpl.), filmi 24344-7

Ks. liite 1.

Vuosina 1913-1914 löysi torppari Iisakki Mäkelä Mäkelän torpan pel-
lostä 3 talttaa ja yhden kirveen (KM 9825-9828). Saman torpan pellos-
ta oli ennemminkin löydetty kiviaseita, nim. katkelma kourutalittaa
(KM 3640:15) ja kourutalitta (Rauman Museo 1637:2). Näistä toisesta
on tarkempikin löytötieto: "noin 25 sylvä torpasta etelään".

Löytöpaikka sijaitsee pitäjän itäkulmalla Neittamon epävirallisen "kylän" piirissä sijaitsevalla Sukkalan kylän "ulkopalstalla", ent. Mäkelän torpan maalla, Neittamo 1²³-tilan alueella. Tila on yhdessä monien muiden maapalstojen kanssa yhdistetty itsenäiseksi tilaksi RUOHOLA 4³ (Naarjoen kylää, Euran pitäjää).

Torpan ent. sijaintipaikka on laakean kallion sivussa, suuresta suulista (ladosta) hiukan etelään päin. Neittamojärven ruovikkoinen ranta on torpalta n. 200 m:n päässä peltosarkojen päässä. Maasto torpalta järvelle päin on alavaa, hyvin loivasti etelään viettävää peltoa. Sarat kulkevat suunnassa luode-kaakko kohtisuorassa rantaa kohti.

Käydessäni paikalla oli kolme sarkaa kynnöspeltona, joten saatoin suorittaa iskosten etsintää hyvin. Maaperä ylempänä kivistä, hiekansekaista (ruokamullan alta ei juuri pystynyt kaivamaan); alempana hiesumaata, senalla kovaa karkeaa maata. kynnöspeltosarkojen yläpäästä omenapuuryhmästä länteen löysin käyttöjälkisen kvartsin (KM 15032:1), 2 kvartsi-iskosta (KM 15032:2) ja 7 kivilaji-iskosta (KM 15032:3). Ne löytyivät juuri duurin piirtein 25 sylvä (n. 50 m) ent. torpan rakennuksesta järvelle päin. Tämän kohdan luona on pellon kivistä tehty kiviaita. Paikalla on pellossa runs. pakkiki-
viä, alempana ei.

Koekuopat, joita tein haja-ammuntana laajalla alalla - niitä oli erittäin vaikea tehdä maan kovuuden ja kivisyyden vuoksi - eivät paljastaneet mitään selviä asuinpaikan merkkejä. Asp:n määrittäminen jäi iskosten varaan.

Ks. myös Luhn tarkastuskeskuksesta 7.6.1952 suoritetulta tarkastusmatkalta.

II KIVIKAUTISET IRTOLÖYDÖT
=====

A. KAUKLAINEN
=====

7. PAAVO KARTANON HUVILA

Peruskartta , Lapin kirkosta 3,8 km suuntaan 195/400.
Omist. Lapin kunta (entistä Mikkolan tilaa).

Löytö: Pohjalainen tasataltta, Kauklaisten kansakoulun kokoel-
mat.

Valokuvat: 7 (1 kpl), filmi 24348

Ks. liite 1

Narvijärven länsirannalla Kaunissaaren länsirantaa vastapäätä sijaitsee Honkilahden papin Paavo Kartanon huvila, jonka luota kauppias Vihtori Jokinen (os. Viertotie 7, Uusikaupunki) oli v. 1928 löytänyt uintimatallaan pohjalaisen tasataltan.

Paikalla on matalaa hiekka- tai savilieterantaa, jonka jälkeen maasto kohoaa 2-3 m. korkeana jyrkähkönä terassina jatkuen sit- ten jälleen tasaisena. Irtokiviä on kaikkialla runsaasti. Narvi- järven veden mataluuden vuoksi oli laaja ala rantalietettä ve- den yläpuolella, joten oli hyvät mahdollisuudet etsiskellä is- koksia, joita ei kuitenkaan löytynyt. Ylempänä oli maa niin ki- vistä ja kovaa, että koekuoppien teko oli miltei mahdotonta. Ne harvat kuopat, jotka pystyin tekemään, eivät paljastaneet mitään erityistä.

8. JUNNILA, Rint'huhta (Rek. no 2⁵⁰)

Peruskartta , Lapin kirkosta 4,3 km suuntaan 228/400.
Omist. mv. Lauri Johannes Junnila, os. Kauklainen, Alaliesi,
Rauma.

Löytö: Rauman Museo 1597:67.

Valokuvat: 8 (1 kpl), filmi ~~23439~~

Ks. liite 1.

24349

Kivikautinen reikäkivi (Rauman Museo 1597:67) on aikoinaan löydetty "Junnilan talon Rint'uhdan vainiosta". Kyseinen paikka on Junnilan talosta n. 200-250 m. koilliseen sijaitseva peltoala Rintuhdanmäen kyljessä. Rintuhdan vainio käsittää 6 sarkaa, joista 3 aivan lyhyitä, ja se viettää jyrkästi etelään, kohti Kauklaistenjärveen laskevan ojan alannetta.

Löytöpaikkaa ei tarkemmin tiedetty; löytäjä on kuollut jo yli 20 vuotta sitten.

Maaperä on savea, sarkojen ylemmissä osissa on savea päällä n. 20 sm. paksu karkeahko tumman hiekan kerros. Maaperä on hyvin kivistä.

Koekuopitus pellolla enempää kuin kvartsinetsintä lyhyeksi niitetyn heinäpellon pinnassa ja metsänlaidassa sekä ojanseinämissä ei paljastanut mitään asuinpaikkaan viittaavaa. Sijainniltaan eteläisellä, lahdeketta kohti viettävällä rinteellä löytöpaikka sopisi muuten kyllä asuinpaikaksi. Rinne on ehkä kuitenkin liian jyrkkä; missään ei ole sopivaa tasaista terassia. Korkeus merenpinnasta on ehkä myös liian vähäinen.

9. RANTALA, Keskikallio (Rek. no 2¹¹)

Peruskartta, Lapin kirkosta 5,2 km suuntaan 240/400.

Omist. Kustaa Jokinen, os. Kauklainen, Alakieri, Rauma.

Löytö: Reikäkiven pintalohkeama, Kauklaisten kansakoulun kokoelmat.

Valokuvat: 9 (2 kpl), filmi 24350-1

Ks. liite 1.

Kesällä 1932 oli tilallinen Kustaa Jokinen löytänyt omistamansa "Rantalan tilan/^{rannasta/}Keskikallio-nimiseltä paikalta" reikäkiven pintalohkeaman, joka on Kauklaisten kansakoulun kokoelmissa. Löytöpaikkaa ei löytäjä muistanut enää aivan tarkasti: Keskikallio sijaitsee n. 50 m. Rantalan talosta lounaaseen ja löytöpaikka siitä rantaan päin, Kauklaistenjärven luhtaa kasvavan eteläperukan rantamaan tuntumassa. Paikka on osittain niittyistä,

osittain kallioista rantaa, Kauklaistenjärven entistä vesijät-
töä. Löytöpaikan korkeus on 21-22 m. merenpinnasta, joten ky-
seessä ei voi olla kivikautinen asuinpaikka, vaan esine lienee
kivikaudella veteen pudonnut irtolöytö. Mitään erityistä ei
löytöpaikalla ole havaittu.

B. KAUKOLA

10. PIETILÄ

Peruskartta : Lapin kirkosta 6,5 km suuntaan 140 /400.
Tilan virallinen nimi manttaalikirjoissa VÄHÄLAHTI, rek. no 3⁴
Omist: Iisakki Pietilän perikunta, os. Karhunselkä.
Löytö: Poikkikirveen teräpuolisko, Kaukolan kansakoulun kokoel-
mat.
Valokuvat: 10 (1 kpl), filmi 24352
Ks. liite 1.

N. v. 1945 oli Pertti Heino (nyk. os. Kaunisjärvenk. 5, Rauma)
löytänyt poikkikirveen teräpuoliskon (Kaukolan kansakoulun ko-
koelmassa) Kaukolan kylästä. Käydessäni häntä haastattamassa
paljastui K. museoon saapunut tieto löytöpaikan sijainnista
~~(näytti myös kartalta)~~ vääräksi. Esine olikin löytynyt - löytä-
jän kertoman (näytti myös kartalta) mukaan - kalliolta pellon
reunasta, paikasta, joka sijaitsee Uusipietilän talosta 100 -
200 m. etelälounaaseen. Paikka on loivasti etelään ja länteen
viettäviä kalliota loivapiirteisen mäntypeitteisen kalliomäen
reunassa. Kallioiden jälkeen alkaa loivasti länteen viettävä
pelto (sarat suunnassa länsi-itä), joka on alempana savimaata,
ylempänä hiekkapohjaista. Lapinjoen uoma on 100-150 m:n päässä.

Iaajalla alalla suorittamani iskosten etsintä ei tuottanut mi-
tään.

11. Maresto (SILTAMAA, rek. no 5⁷ ja LUUKAS, rek. no 6¹⁷)

Peruskartta , Lapin kirkosta 6,1 km suuntaan 140/400.
 Omist: Siltamaa: Krappen perikunta, os. Karhunselkä. (Taltoa asuu
 Yrjö Krappe, os. Karhunselkä). Luukas: Leo Ellilä, os. Karhun-
 selkä.

Löydöt: Rauman Museo 1597:47, 1957:48.

Valokuvat: 11 (2 kpl), filmi 24353

Ks. liite 1.

Pietilän talon kohdalla Kauklaisiin vievän tien toisella puolella sijaitsee pieni Maresto-niminen pelto. Sen länsilaita on Luukkaan talon maata, muu osa Krappesta lohkaistun Siltamaan. Pelto on usean talon ympäröimä. V. 1911 oli Rauman Museoon saatu reikäkirveen teelmä (1957:47) ja taltan tai kirveen varsikatkelma (1957:48), joista ensin mainitun oli löytänyt "n. 10 vuotta sitten" torpan poika Viktor Elonen tästä pellosta peltokivirauniosta Luukkaan talon maalta. Toisen esineen oli Nestor Krappe löytänyt syksyllä 1911 aivan läheltä, mutta Krappen talon maiden puolelta, nyk. Siltamaan maalta. Viktor Elonen on matkustanut Amerikkaan; Nestor Krappe asuu ikämiehenä edelleen kylässä, mutta ei kolmen eri käyntini aikana ollut kotosalla, joten en saanut tarkempia löytötietoja. Tutkin siis Mareston omin päin, aluehan oli sangen pieni.

Paikka on kivistä, hietapohjaista melko loivasti etelälounaaseen viettävää peltoa; alaosissa on keskellä peltoa myös paljasta kalliota. Pellon ylälaidan korkeus Lapinjoen pinnasta on vähintään 10 m.

Iskoksia tai muuta asuinpaikkaan viittaavaa en löytänyt. Pellon ylä- eli koillislaidasta läheltä metsän reunaa (ks. kuva ²⁴³⁵⁴ ~~XII.3~~) Siltamaan palstalta löysin kappaleen piitä, joka kuitenkin todennäköisesti on historiallisen ajan pyssypiitä.

12. MÄKIAHO (Rek. no 7⁸)

Peruskartta , Lapin kirkosta 5,9 km suuntaan 145/400.

Omist: Rouva Alma Heino, os. Karhunselkä, Rauma.

Löytö: Nelisivuinen oikokirves, Kaukolan kansakoulun kokoelmat.

Valokuvat: 12 (1 kpl), filmi 24355

Ks. liite 1.

Syksyllä 1948 oli Antti Heino löytänyt nelisivuisen oikokirveen, joka on Kaukolan kansakoulun kokoelmassa, Alma Heimon maalta "Korkeamäki-nimiseltä paikalta" n. 50 cm syvältä hiekkamaasta. Löytäjä on muuttanut Tampereelle, mutta hänen äitinsä Alma Heino (maanomist.) sekä veljensä Heikki Heino (os. Kuninkaankatu 39, Rauma) tiesivät löytöpaikan. Löytöpaikka ei ole nimeltään Korkeamäki vaan Mäkiaho.

Mäkiahon talo sijaitsee korkean kallion syrjällä Kaukolan kylän länsilaidalla kylän "yläpuolella". Löytö oli tehty Mäkiahon pihan piiristä navetan seinustalla olevan sähköjohtopylvään reikää kaivettaessa. Paikka on epätasaisina möykkyinä kohoilevan kalliomaan itälaitteella, pienten kalliokumpujen välissä. Maasto laskee tämän jälkeen jyrkästi kaakkoon kohti Lapinjoen laaksoa. Metsään päin se jatkuu tasaisena kalliomaastona.

Maaperää peittää löytökohdalla ja sen lähistöllä rapakivikalioista rapautunut rapakivikerros. Koekuoppien teko siis äärimmäisen hankalaa. Soran alla on savihiesupitoinen maa. Koekuopista en löytänyt mitään. Alueella ei myöskään näkynyt iskoksia. Kaikesta päättäen on kyseessä irtolöytö.

13. ESKOLA, Isotahtuma (Rek. no 2⁶)

Peruskartta , Lapin kirkosta 5,1 km suuntaan 140/400.

Omist: mv. Lauri Eskola, os. Karhunselkä, Rauma.

Löydöt: Rauman Museo 1597:50, KM 14603

Valokuvat: 13 (1 kpl), filmi 24356

Ks. liite 1

Vuosisadan vaihteessa oli Juho Eskola-vainaja löytänyt oikokirveen (Rauman Museo 1597:50) Isotahtuma-nimisestä pellosta. Samasta pellosta oli v. 1958 talon nykyisen omistajan poika, mv. Olavi Eskola (os. Karhunselkä, Rauma) löytänyt rombinuijan (KM 14603).

Löytöpaikka on Eskolan talon koillispuolella, talosta n. 400-500 m. ; ison suulin ja metsänreunan välisellä pellolla. Löydöt on tehty n. 50 m. metsän reunasta.

Paikka on loivasti lounaaseen viettävää peltoa, joka liittyy Kaukolan suureen peltoaukeaan. Vain Lapinjoen varren pellot ovat kylän peltoaukealla tätä peltoa alempana. Asuinpaikkaan viittaavia merkkejä en havainnut.

C. KIVIKYLÄ

14. Lapinjoen suu (PEKOLA)

Peruskartta , Lapin kirkosta n. 1,5 km länteen.

Löytö: KM 77

Venekirves (KM 77) on "funnen i Lappo ås utlopp i Saarnijärvi och förärad 1851 af kyrkoherden H. Sandberg", kuten K.museossa olevasta löytöselosteesta lukee. Lapin kotiseutumuseossa oli lisää tietoa: "Löydetty 1851 Pekolan talon kohdalta".

Pekolan talo tosiaan sijaitsee lähellä Lapinjoen laskua Saarnijärveen; talon kohdalla menee Lapinkylän ja Kivikylän välinen raja joen yli, jonka suu jää Kivikylän puolelle.

Löytöpaikka on vasarakirvesajalla ollut meren alla.

D. KULJU

15. VUORENPÄÄ (Rek. no 1⁵)

Peruskartta , Lapin kirkosta 8,5 km suuntaan 128 /400.

Omist: Vihtori Vuorenpää, os. Kulju, Lappi T.l.

Löydöt: KM 15028, lisäksi eräs hukunut kiviesine.

Valokuvat: 15 (2 kpl), filmi 24357-8

Ks. liite 1.

Maanomistaja oli keväällä 1959 sonnanajossa löytänyt pellostaan

ruokamullan pinnalta kirveen katkelman (KM 15028), jonka lunastin K.museolle. Samalta paikalta oli ennen sotia löydetty kivi-kirveen osa, josta teräpuoli puuttui. Se oli sen jälkeen hukunut.

Löytöpaikka on Vuorenpään talon riihen luoteispuolella, pelto-sarkojen yläpäässä, riihestä n. 20-60 m. Pelto on tässä kohdassa korkeahkoa kumpareta, joka laskee etelään ja itään kohti Salajärvettä tulevan puron oja, joka kiertää pellon alitse. Puron takana peltojen itälaidalla on jyrkkä korkea kallio. Pohjoisessa ja lännessä kohoaa maa tasaisesti. (Tietyllä merinivoolla m-paikka on ollut soukka suojainen puukama.) Maaperä on kovaa savimaata.

Tutkimuksissani en löytänyt iskoksia. Läheisestä sorakuopan hiekkatörmästä ei löytynyt kulttuurimaata.

E. KUOLIMAA

=====

16. KAJAJÄRVI, Hiuknummi (Rek. no 3⁵)

Peruskartta , Lapin kirkosta 13,5 km suuntaan 130/400.

Omist: mv Arvi Heinonen, os. Mäentaka, Rauma

Löytö: ks. selostus.

Valokuvat: 16 (1 kpl), filmi 24359

Ks. liite 1

N. 30 vuotta sitten löysi Frans Sundvall maanomistajan kertoman mukaan Hiuknummen hiekkakuoppaa tehdessä mustaa kiveä olevan hyvän hiotun kivikirveen (ilm. pohjalaisen tasataltan). Löytäjä vei sen mukanaan eikä hänen osotettaan tiedetä. Löytösyvyyttä ei myöskään tiedetty.

Löytöpaikka on Kajajärven tilan metsässä, Kajajärven lounaisperukan viljelysten ja niistä länteen sijaitsevan pienen metsäpellon välissä tasaisella kuivalla hiekkanutmella, joka on nimeltään Hiuknummi. Maaperä on hyvin hienoa hiekkaa.

Hiekkakuopan seinämiä ja koekuoppiani tutkiessani löysin vain puhdasta hiekkamaata; en mitään asuinpaikkaan viittaavaa.

17. SUNILA (Rek. no 2⁴)

Peruskartta , Lapin kirkosta 10,6 km suuntaan 158/400.

Omist: Yrjö Väinölä, os. Kuolimaa.

Löytö: Rauman Museo 2016.

Valokuvat: 17 (1 kpl), filmi 24360-1

Ks. liite 1

Syksyllä 1929 löysi isäntä Eino Ollila kivitaltan (Rauman Museo 2016) Ollilan talon pihalta n. 60 cm:n syvyydestä. Ollilan taloa ei enää ole. Ollilan ent. talonpaikan omistaa nyt Yrjö Väinölä, ja se kuuluu Sunilan tilan maihin. Paikka sijaitsee N:ossa 18 tarkemmin kuvatun Myllymäen etelärinteellä, ja sen etäisyys Lapinjoesta on 100-150 m. ja korkeus siitä vähint. 5 m. Paikka on aivan Tasasen talon vieressä.

Maa on miltei paljasta kalliota; kuopissa on irtomaata syväänkin. Maaperä on kivisoraa, jossa hiukan savea.

Iskoksia en löytänyt. Paikka on jo sijainniltaan irtolöytöön viittaava: Jyrkkä kalliokumpare alavien maiden ympäröimänä. Voi kuvitella - mikäli tällainen syrjähyppy kuuluu inventoijan tehtäviin - määrättyllä merinivoolla tätä kalliota, jolta on jopa kaksi ellei kolme (not 17, 18, 35) kiviesinettä löydetty, luodoksi, jolla hylkeenpyyntäjät ovat oleilleet ja tähystelleet; asuinpaikaksi se ei sovi.

18. Myllymäki (Yhteismaata)

Peruskartta , Lapin kirkosta 10,5 km suuntaan 157/400.

Omist: Ks. seloste

Löytö: Rauman Museo 1597:44.

Valokuvat: 18 (1 kpl), filmi 24360-1

Ks. Liite 1

Vuonna 1911 oli Europaeus saanut torpan poika Arvo Aaltosen löytämän oikokirveen (Rauman Museo 1597:44). Herra Arvo Aaltonen (os. Kuolimaa) muisti löytöpaikan hyvin.

Löytöpaikka on Myllymäeksi kutsutun suurehkon kallioisen jyrkän mälikumpareen, jolla Kuolimaa vanhan kylän ydin sijaitsee, korkealla laella. Löytö oli tehty peltokiviraunion kyljestä pienen puutarhapellon reunasta Vilho Kovalaisen (os. Kuolimaa) nyt asuman talon S-puolella.

Maa kuuluu eräänlaisena "ulkopalstana" Kuolimaan kylän syrjäkulmalla sijaitsevan Mäen talon (omist. Rinnen perikunta, os. Kuolimaa) maihin, mutta on nyt Kuolimaan kylän yhteismaata.

Löytöpaikka sijaitsee sangen korkealla paikalla. Sen korkeus Lapinjoen pinnasta on vähint. 20 m., ja etäisyys Lapinjoesta vähint. 300 m.

Löytöpaikka korkean kallion laella viittaa irtolöytöön. Vrt.No 1

F. LAPINKYLÄ eli KIRKONKYLÄ

19. ANTOLA (Rek. no 7²)

Peruskartta , Lapin kirkosta 1,3 km suuntaan *m. 112 / 400*.

Omist: mv Jalmari Antola, os. Kirkonkylä, Lappi T.l.

Löytö: Nelisivuinen oikokirves (Lapin kotiseutumuseon kokoelmat)

Valokuvat: 19 (1 kpl), filmi 24342

Ks. liite 1

Heinä-elokuun vaihteessa 1960 oli koululainen Pasi Antola (os. Kirkonkylä, Lappi T.l.) löytänyt kotitalonsa mailta nelisivuisen oikokirveen, jonka toin K.museoon ja joka sitten löytäjän toivomuksen mukaan lähetettiin Lapin kotiseutumuseoon.

Esine on löydetty Lapinjoen penkasta Antolan talosta n. 70 m. etelään, loivasti etelään viettävän pellon rantareunasta.

Löytöpaikka sijaitsee Vahalan Vuorenvainion asuinpaikalta n. 200 m. itään ja n. 1-2 m. sitä alempana. Löytöpaikan koillispuolella on korkea kalliotöyräs.

Maaperä on päällä hiekkaa, sitten alempana soransekaista kivistä savea. Maa talon ja löytöpaikan välillä on hiekkaperäistä ja siinä on melko paljon pieniä kiviä.

Esine oli löydetty kaivinkoneella kaivetusta joen luiskasta, se oli ollut n. 1 m. maanpinnan alapuolella.

Tutkimuksia oli löytöpaikalla vaikea suorittaa, koska maa oli Lapinjoen uoman koneellisen laajennuskaivuun pahasti mylläämää. Iskoksia eikä muitakaan merkkejä asuinpaikasta löytänyt.

20. OSUUSMEIJERI

Peruskartta , Lapin kirkosta 1,1 km suuntaan n. 120 / 400.

Omist: Osuuskunta, os. Lappi T.l.

Löytö: Lapin kotiseutumuseo 163

Valokuvat: 20 (1 kpl), filmi 24362

Ks. liite 1

26.6.1934 oli (nyt eläkkeelle siirtynyt) meijerin isännöitsijä Väinö Isotalo (os. Kirkonkylä, Lappi T.l.) löytänyt pienen tasetaltan, jonka hän lahjoitti Lapin kotiseutumuseolle (no 163). Se löytyi pengotusta hiekkarannasta osuusmeijerin kivirakennuksen koilliskulmasta n. 4 m. koilliseen. Paikalla on maasto jyrkähkösti pohjoiseen kohti Lapinjokea viettävää rinnettä. Löytöpaikan korkeus Lapinjoen pinnasta on n. 8-9 m, ja etäisyys Lapinjoesta n. 50 m.

Löytöpaikan ja sen ympäristön päällä on runsaasti täytemaata. Maa on siellä laajalla alalla täytettyä ja liikuteltua. Iskoksia en etsinnöissäni löytänyt. Esineen löytyessä ei paikalla ollut ollut nokea tms. huomiota herättävää.

Vastapäätä löytöpaikkaa joen toisella puolella on Vahalan Vuorenvainion asuinpaikka (ks. no 5).

21. Preskula (virallisesti LOUHELA Rek. no 2⁸⁵ Pappilan kylää)
 Peruskartta , Lapin kirkosta 0,7 km suuntaan *m, 155/400*.
 Omist: Keijo Suominen, os. Kirkonkylä, Lappi T.l.
 Löytö: KM 13661
 Valokuvat: 21 (1 kpl), filmi *24363*
 Ks. liite 1

Syyskuussa 1953 oli Olavi Onni Laine (nykyään Raisiossa, posti-os. Ihala, Turku) löytänyt poikkikirveen (KM 13661) Keijo Suominen omistamalta Preskulan nimellä tunnetulta tontilta. Löytö oli tehty uuden talon perustusta tehtäessä, ja se on nyt talon itäpuoliskon alla. Löytö oli tehty hiekan alta urpasavesta kovan sitkeän sinisen pohjasaven yläpuolelta.

Löytöpaikka on kirkonkylän keskellä Lapinjoen ^{SUVANNON} suojannan kohdalla, lautatapulista maalle päin. Paikka on n. 120 m. Lapinjoesta ja n. 10 m. sen pintaa korkeammalla, korkean kalliotöyrään (= Prästkulla, josta talon nimeksi muunnos Preskula) lounaisjuurella.

Löytö on jo sijaintinsa perusteella todennäköisesti irtolöytö. Paikkaa ei voi tarkoin tutkia talon, maantien ja kallion takia. Iskoksia en löytänyt.

22. LÄHTEENMÄKI (Rek. no 4⁵⁵)
 Peruskartta , Lapin kirkosta 1 km suuntaan *05/400*.
 Omist: mv Pentti Lähteenmäki, os. Kirkonkylä, Lappi T.l.
 Löytö: KM 10227:3
 Valokuvat: 22 (1 kpl), filmi *24364*
 Ks. liite 1.

Syksyllä 1928 oli pienviljelijä Nestori Lähteenmäki (os. Kirkonkylä, Lappi T.l.) löytänyt Lähteenmäen talon maalta reikäkirveen puolikkaan (KM 10227:3). Löytöpaikka on Lähteenmäen talosta n. 250 m. pohjoiseen pienen kalliomäen takana sijaitseva peltoala. Maasto on loivasti itään viettävää peltoa, sarat suunnassa lounas-koillinen. Kivikasa, josta esine löydettiin,

on peltoalan länsilaidassa. Kivet tähän peltokiviraunioon on kaikki poimittu tästä pellostä. Pelto on kallioisten metsämäkien ympäröimä. Maaperä on kivistä, hiekkapitoista savea.

Asuinpaikkaan viittaavia merkkejä en tutkimuksissani löytänyt. Alueella oli joitakin kappaleita vihreää sädekiviliusketta, mutta nekään eivät olleet käsiteltyjä.

G: MÄENTAKA
=====

23. MARKKULA (Rek. no. 2²⁶)

Peruskartta , Lapin kirkosta 10,5 km suuntaan 145 /400.

Omist: mv Yrjö Markkula, os. Kodiksami

Löytö: Rauman Museo 1597:46

Valokuvat: 23 (1 kpl), filmi 24365

Ks. liite 1.

Vuosisadan alussa oli itsellinen Juho Pajunen löytänyt oikokirveen (Rauman Museo 1597:46) Markkulan talon maalta uutta peltoa tehdessä talon nykyisen puutarhan paikalle.

Pajunen-vainajan löytöä ei talossa kukaan muistanut. Talon ver-raten suppea-alainen puutarha, jota raivatessa oikokirves oli löytynyt, on talon lounaissivulla talon päärakennuksen ja Kuo-limaanKouklan kulmalle vievän tien välissä.

Maasto on Mäentään kyläkumpareen eteläsivulla olevaa loivasti etelään viettävää maata, jonka eteläpuolella alkavat laajat suosta kuivatut viljelyslakeudet.

Iskoksia en hyvin "kynnetyssä" puutarhamaassa nähnyt. Talonväki ei myöskään ole havainnut siinä mitään asuinpaikkaan viittaavaa. Puutarhassa on maaperä kivista hiesumaata.

H. RUONA

24. LAINELA (Rek. no 2²)

Peruskartta , Lapin kirkosta 7,1 km suuntaan 150/400.

Omist: Elli Laine, os. Ruona, Kuolimaa, Rauma.

Löytö: KM 15031

Valokuvat: 24 (1 kpl), filmi 24366

Ks. liite 1.

Ruonan kansakoululta sain haltuuni veneenmuotoisen vasarakirveen teräpuolen (KM 15031), jonka löytäjäksi osoittautui herra Viktor Aaltonen (os. Ruona, Kuolimaa, Rauma). Esine oli löydetty n. v. 1933 pellosta, joka on nyt Pirilästä erotetun Lainelan maata.

Löytöpaikka on Milja Nurmisen omistaman talon länsipuolella, talosta n. 150 m., talolta viljelyksille menevän tien varrella. Esine on löytynyt (nyt puretusta) peltokivirauniosta, joka on sijainnut pihlajan alla em. tien vasemmalla puolella juuri ennen kohtaa missä tiet haaraantuvat ja häviävät viljelyksille. Pelto²osan vanha nimi on Rutovuoren pelto. Paikka on laajahkon peltoaukean laidassa, joka 50 vuotta sitten oli vielä pelkkää niittyä. Paikka on miltei tasaista, hyvin loivasti pohjoiseen kohden pellon keskikohtaa viettävää. Kirves on voinut joutua paikkaan, josta se löydettiin, jostain muualta vainiosta.

Maaperä on löytöpaikan kohdalla kivikkoista savikkoa. Koko peltoalue on savimaata, joten sen maaperän tutkiminen oli turhaa. En löytänyt iskoksia enkä kuullut peltoalueelta mitään asuinpaikkaan viittaavaa löydetyn.

25. VILJALA (Rek. no 3⁸)

Peruskartta , Lapin kirkosta 5,7 km suuntaan 182/400.

Omist: mv Juho Viljanen, os. Ruona, Kuolimaa, Rauma.

Löydöt: KM 10227:2 + hukkaantunut ukkosenvaaja

Valokuvat: 25 (1 kpl), filmi 24367

Ks. liite 1

Kesäkuun lopulla 1929 oli mv. Juho Viljanen löytänyt reikäkirveen (KM 10227:2) omistamansa Viljalan tilan maalta. Esine oli löytynyt pellon pinnalta hiekkamaasta. Samoilta paikoilta oli aikaisemmin löytynyt hukkaantunut "ukkosenvaaja".

Löytöpaikka on talon ja Narvijärven lahden rantaviivan puolivälissä, hieman lähempänä taloa (siitä n. 60 m.).

Maasto on melko jyrkästi etelään, kohti Narvijärven lahteen laskevan ojan painannetta, viettävää peltoa: Sarat suunnassa eteläkaakko-pohjoisluode. Löytöpaikan korkeus Narvijärven pinnasta on n. 5 m. Ojan takana pellot kohoavat loivemmin, mutta niiden takana alkaa samanlainen loivahkosti ylenevä kangasmaa kuin täälläkin puolella. (33 m:n merinivoolla on löytöpaikka sijainnut saareissa kapean salmen etelään antavalla rannalla, siis asuinpaikalle sopivalla paikalla.) Löytöpaikalta on metsän reunaan 10-20 m.

Koekuopat ja iskosten etsintä eivät paljastaneet mitään, vaikka paikka sijainniltaan sopisi asuinpaikaksi. Pelto on kynnetty joka vuosi. Talon väki ei ole havainnut uusia löytöjä enempää kuin mitään muutakaan asuinpaikkaan viittaavaa.

I. SUKKALA

26. ANTTILA (Rek. no 2¹²)

Peruskartta , Lapin kirkosta 8,7 km suuntaan /S2 /400.

Omist: mv Toivo Anttila, os. Sukkala, Kuolimaa, Rauma.

Löytö: Kaksoistasatalta (Lapin T.l. Kaukolan kansakoulun koelmissa).

Valokuvat: 26 (1 kpl), filmi 24368

Ks. liite 1

Syksyllä 1933 oli Unto Viertola (nyk. os. Kirkonkylä, Lappi T.l.) löytänyt Loviisa Anttilan perunapellosta kaksoistasataltan, joka on Lapin T.l. Kaukolan kansakoulun kokoelmissa. Kyseessä on

Sukkalan kylätaajaman keskellä sijaitsevan Kumpulän (Rek. no 2⁹ tai 2¹⁰; omist. Koskisen perikunta) talon navetan itäpuolella oleva loivasti koilliseen viettävä pelto. Sekä Pauli Anttilan että Toivo Anttilan taloissa muistettiin Lovisa Anttilan perunapellon ennen sijainneen tässä; alkaen n. 10 m. em. navetan seinästä itään. Pelto oli käydessäni paikalla vehnäpeltona, joka on salaojitettu.

Löytö on tehty kuvassa näkyvän pellon keskikohdilta n. 30 m. navetan seinästä. Paikka on samalla kumpareella kuin Raulan talo; maa laskee ympäristöissä länteen, pohjoiseen ja itään. Löytöpaikan korkeus "apinjoen pinnasta on n. 5 $\frac{1}{2}$ m.

Asuinpaikkaan viittaavia merkkejä en löytänyt. Toivo Anttila kertoi: "Salaojitus pellolla tehtiin pari vuotta sitten. Kivet on noukittu vuosittain maan pinnalta; ei ole löydetty tai huomattu mitään erikoista." - Hyvin kivistä maata. Maaperä on hiesua tai hiekkää, "moreeniperäistä".

27. RAULA (Rek. no 2¹)

Peruskartta , Lapin kirkosta 7,6 km suuntaan 150 / 400.

Omist: Aallon perikunta, os. Sukkala, Kuolimaa, Rauma.

Löytö: Kourutaltta, Lapin T.l. Kaukolan kansakoulun kokoelmat.

Valokuvat: 27 (1 kpl), filmi 24369

Syksyllä 1933 oli mv. Viljo Aalto (os. Sukkala, Kuolimaa, Rauma) löytänyt kourutaltan, joka on Kaukolan kansakoulun kokoelmissa.

Löytöpaikka on Kotirannan tilan navetasta n. 100 m. pohjoiseen, aivan lähellä Sukkalan ja Kaukolan kylien välistä pellon halki kulkevaa rajaa. Löytökohta on n. 20 m. itään pienestä koivua ja haapaa kasvavasta peltosaarekkeesta, johon on koottu iso kivikasa ja n. 10 km. lounaaseen pienestä pellon keskellä olevasta rapakivikarista, jonka luo myös on koottu peltokiviä.

Paikka on Raulan tilan maata, vaikka sijaitseekin itse Raulan talosta n. 1 km. pohjoiskoilliseen.

Maasto on tasaista (tuskin huomattavasti Lapinjoen uoma kohti viettävää) peltoa. Se oli nyt heinäpeltona; sarat suunnassa pohjois-etelä. Maaperä on löytöpaikalla savea. Runsaat 100 m. löytökohdasta pohjoiseen kulkee Narvijärvestä Lapinjokeen virtaava puro.

Asuinpaikkaan viittaavia merkkejä en löytänyt; ilmeisesti irtolöytö. Löytäjä ei ollut huomannut mitään erikoista. Löytö oli tehty ojaa kaivettaessa - ei perunan nostossa kuten KM:n luettelossa mainitaan.

III TARKEMMIN SELVITTÄMÄTTÖMÄT KIVI-
=====

KAUTISET LÖYDÖT.
=====

A. ALAKIERI
=====

28. MÄKI-KERTTULA

Peruskartta , Lapin kirkosta n. 3 km. länteen.

Omist: Hjalmar Lindgren, os. Alakieri, Rauma.

Löytö: Ns. värttinänpyörä harmaata kiveä (Lapin T.l. Kauklaisten kansakoulun kokoelm~~issa~~issa).

Kesällä 1932 oli talollisen poika Risto Mäkikerttula löytänyt Mäki-Kerttulan talon maalta harmaata kiveä olevan ns. värttinänpyörän, joka on nyt Kauklaisten kansakoulun kokoelmissa. Mäki-Kerttulan talon, joka kartassa on Ala-Kerttula, omistaa nyt Hjalmar Lindgren.

Löytäjä Risto Mäki-Kerttula on muuttanut Tyrvälle Kaukolankoskelle (postios. Kaukola, Tyrvää), muttei ole kaatunut kuten KM:n luettelossa mainitaan. Kukaan muu ei löydöstä tietänyt, joten en saanut selville mistä päin Mäki-Kerttulan laaja-alaisia peltomaita esine oli löydetty.

29. (MÄKI-PIETILÄ)

Kesällä 1932 oli talollisen poika Risto Mäki-Kerttula (vrt.no 28) löytänyt Alakierin kylän keskustassa sijaitsevan Mäki-Pietilän talon ullakolta verkon painokiven, joka on Lapin T.l. Kauklaisten kansakoulun kokoelmissa.

Mistä esine oli sinne tullut ei ollut selvitettävissä.

B. KAUKLAINEN
=====

30. (JUNNILA)

V. 1911 oli Europaeus saanut Nestor Junnilalta ^{poiikki/}kirveen (Rauman Museo 1597:54), joka oli säilynyt Junnilan talossa (nyk. rek. no 2⁵⁰) pitemmän aikaa. Löytöseikkoja ei silloinkaan tiedetty, Junnila ks. no 8.

C. KAUKOLA
=====

31. (HAKALA)

V. 1911 oli Rauman Museoon saatu Europaeuksen välityksellä reikäkirves (Rauman Museo 1597:49), joka oli "ostettu Kaukolan kylän Riikilän talosta, jonnekka tullut samasta kylästä itsellisen Isak Hakalan huutokaupasta eräässä arkussa". Hakalan talo, joka on hävinnyt aikoja sitten, on sijainnut aikoinaan Kaukolassa nykyisen Tasalan talon luona. On tietenkin epävarmaa onko esine löydetty ent. Hakalan mailta.

D. KODIKSAMI
=====

32. UTULA

V. 1878 oli opettaja Killinen tuonut SMY:lle kappaleen kirveen varsipäätä, joka oli löydetty Kodiksammin Utulan tiluksilta. Ky 1907:5 Löydöstä ei Utulassa ymmärrettävästi enää tiedetty mitään. Tilan maat omistaa nykyään Toivo Utulan perikunta (os. Kodiksami). Utulan talo sijaitsee keskellä Kodiksammin kylätaajamaa.

E. KULJU
=====

33. HAKALA (Rek. no 1⁶)

Peruskartta , Lapin kirkosta 7,2 km suuntaan 125/400.

Omist. Lapin T.l. museo, os. Kirkonkylä, Lappi T.l.

Löytö: Kourutaltoa (Lapin T.l. kotiseutumuseo 109)

Valokuvat: 33 (1 kpl), filmi 24370

Ks. liite 1 ja liite 2

V. 1929 oli Kaarlo (Kalle) Nurminen-vainaja löytänyt Hakalan pellosta kourutaltan (Lapin T.l. kotiseutumuseo 109). Löytö oli tehty pellosta, "50 m. länteen 7 km:n pylvään kohdalta". 7 km:n tolppa on Lukkariston päärakennuksesta n. 25 m. luoteeseen tien toisella puolella. Maasto on kovasti etelään viettävää peltoa männikkökankaan reunassa. Maa on hiekkaperäistä. Löytöpaikka sijaitsee samalla männikkökankaan penkereellä ja lähes samalla nivoolla (hieman alempana) kuin Lukkariston asuinpaikka.

Pellossa kasvavan sakean viljan vuoksi en voinut tehdä koekuopitusta eikä oikein etsiä iskoksia. On mahdollista, että Hakalan löytö liittyy jotenkin läheisiin Lukkariston ja Myllymaan asuinpaikkalöytöihin.

F. KUOLIMAA
=====

34. (MÄKI)

Rauman Museossa on numerolla 1597:45 kourutaltoa, joka aikoinaan on "ostettu Kuolimaan kylän Ollilan talon torpparilta Isak Aaltoselta, joka oli saanut sen saman kylän Samuli Anttilan talon Isonmäen torpasta huutokaupasta".

Löydöstä tiesi Isak Aaltosen poika, Arvo Aaltonen (os. Kuolimaa). Isomäki on nykyinen Rinnen perikunnan (os. Kuolimaa) omistama Mäki-niminen tila, joka sijaitsee Kuolimaan kylän

metsäkulmalla ns. Kouklon kulman talojen takana. Kyseisen talon sijainti on Lapin kirkosta 13,2 km suuntaan 135 / 400. On tietenkin hämärän peitossa mistä esine on taloon aikanaan tullut.

35. (SUNILA)

Rauman Museoon on v. 1913 tullut työmies Vilho Vainion kautta kivikirves (Rauman Museo 1670), jonka edellinen omistaja oli ollut Isak Lehtola Kuolimaan kylästä.

Isak Lehtola-vainaja on asunut Ollilan talossa, joka on sijainnut nykyisen Tasasen talon vieressä, ja on mahdollista, että esine on löydetty Ollilan maalta, ehkä talon pihasta, mistä on löydetty eräs toinen kiviase; ks. no 17. Ollilan talonpaikan maastokuvaus ks. no 17; vrt. myös no 18.

36. ALASMAA (Rek. no 5⁸)

Peruskartta , Lapin kirkosta n. 10,3 km suuntaan n. 160/400.
Omist: mv Osmo Saarela, os. Kuolimaa.
Löytö: Rauman Museo 1597:43.

Rauman Museoon on v. 1911 saatu Europaeuksen välityksellä kourutaltoa (Rauman Museo 1597:43), jonka oli löytänyt torppari Esajas Randelin "Kuolimaan kylän Vihtor Anttilan talon Randelinin torpan pellosta".

Em. talo on nykyään Alasmaan talo (pitäjänkartassa Saarela), joka sijaitsee Kuolimaan kylätaajaman länsilaidalla Hinnerjoelle vievän maantien varressa. Randelineja ei enää asu koko kylässä, eikä talossa enää tiedetä löytöä. En siis kyennyt saamaan selville mistä päin ent. Randelinin torpan pelloilta esine oli löydetty.

G. LAPINKYLÄ ELI KIRKONKYLÄ
 =====

37. MIKOLA (Rek. no 3¹²¹)

Peruskartta , Lapin kirkosta n. 1,7 km itä-itäkoilliseen.
 Omist: mv Iisakki Nestor Koskinen, os. Kirkonkylä, Lappi T.l.
 Löytö: Lapin T.l. kotiseutumuseo 168.

Lapin T.l. kotiseutumuseossa on kehdonjalaksen muotoinen kirves (no 168), jonka on lahjoittanut Tuomo Koskinen. Löytötietojen mukaan se on löydetty Koskisen (Mikolan) talon pellosta.

Mikolan talo sijaitsee Notkolan talosta n. 200 m. pohjoiseen (metsään päin) lähellä vanhaa Euran tietä kirkonkylän koilliskulmalla. Löytäjä on muuttanut Ruotsiin, eikä muu talonväki tiennyt löydöstä. Mikolan peltoja on talon itä- ja luoteispuolella yht. 500-600 m:n matkalla. Tältä alalta esine on ilmeisesti löydetty.

38. Sjömanin tanhua

Peruskartta , Lapin kirkosta n. 1 km itä-itäkoilliseen.
 Löytö: Rauman Museo 1597:52.

Rauman Museoon on v. 1911 Europaeuksen välityksellä saatu kynsitaltta (Rauman Museo 1597:52), jonka on löytöselosteen mukaan löytänyt "torppari Juho Preskula kirkonkylästä läheltä Vahalan taloa ns. Sjömanin tanhualta, joka on Pärkämäkelään ym. vievän tien vasemmanpuoleinen, nyt käyttämättä jäänyt haara".

Vahalan talon isäntä Toivo Vahala (os. Kirkonkylä, Lappi T.l.) tunsi vielä hyvin vanhan käsitteen "Sjömanin tanhua". Sjömanin tanhua on määrätty tieosuus (kuten löytöselosteessakin sanotaan), joka alkaa Vahalasta n. 300 m. pohjoiseen. (Tanhua tarkoittaa ai-tojen saartamaa tietä). Maasto on sen varrella vuoroin niitty-pengertä, vuoroin kalliokumpareita.

39. PAHAOJA

Peruskartta , Lapin kirkosta n. 0,8 km suuntaan n. 140/400.
 Omist: Kauppias Arvo Lehtinen, os. Kirkonkylä, Lappi T.l.
 Löytö: Rauman Museo 1597:51.
 Ks. liite 1

N. v. 1908 oli nahkurin emäntä Fredrika Lehtinen löytänyt poikkikirveen (Rauman Museo 1597:51). V. 1911 kirjoitetun löytöselosteen mukaan "kirkonkylästä perunapellosta siltä paikalta, mihin nyt on rakennettu mylläri Rängmanin asunto". Löytäjä on jo kauan sitten kuollut. Kyseisellä asunnolla varmasti tarkoitetaan kauppias Arvo Lehtisen omistamaa taloa, jonka virallinen nimi on Pahaoja. Talo sijaitsee n. 200 m:n päässä Lapinjokesta, n. 12 m. sen pinnasta, lähes samalla tasolla kuin Preskulan löytöpaikka (no 21), joskin sitä hiukan korkeammalla. Talo on aivan Rauman maantien varressa; sen joen puolella on sahan rakennukset ja leipomo ym.

Maasto viettää jyrkästi pohjoiseen Lapinjokeen. Talon eteläpuolella tien toisella puolen on jyrkkä kalliokumpare. Maaperä on kuohuvaa savea.

Löytöpaikkaa hallitsevat nykyään lautatehdas^{arha}, talo, Rauman maantie ja pienemmät tiet. Paikkaa ei voinut näin ollen kunnolla tutkia.

40. ANTTILA (Rek. no 3¹¹)

Peruskartta , Lapin kirkosta n. $\frac{1}{2}$ km. itäkaakkoon.
 Omist: kirjanpitäjä Elli Emma Maria Anttila, os. Kirkonkylä,
 Lappi T.l.
 Löytö: Lapin T.l. kotiseutumuseo 126.
 Ks. liite 1.

Lapin T.l. kotiseutumuseossa on no:lla 126 kirveenteelmä, jonka löytäjä ja löytöpaikka ovat tuntemattomat KM:ssa olevan tiedon mukaan. Lapin kotiseutumuseossa museossa olevan löytöselosteen mukaan se on löydetty "Anttilan tontilta Lapin kylästä".

Anttilan talo sijaitsee vähäisellä kalliokumpareella Lapin pappilan ja kansakoulun välissä Eurajoen maantien eteläpuolella n. 200 m. päässä Lapinjoesta ja lähes 10 m. sen pintaa ylempänä. Esine on ilmeisesti löydetty jostain talon läheltä.

Talon tontti on perusteellisesti myllätty ja vaikea tutkia. Läheisiltä pelloilta en löytänyt iskoksia; mitään varmaa löydön laadusta ei kuitenkaan voi sanoa.

41. (Pappilan maa)

Tri Hedmanin kokoelmissa Vaasassa on veneenmuotoinen vasarankirves, joka on saatu valtioneuvos Axel Saleniukselta ja joka on löydetty 1867 "eräästä perunamaasta Lapin pappilan maalla (lähellä Raumaa)". Tuolloin ovat pappilan maat ulottuneet sangen laajalle, joten löydön paikkaa ei voi edes osapuilleen määrittää.

42. Lapinjoki

Kansallismuseoon on v. 1935 tullut kivituura (KM 10227:1), joka on saatu Lapin T.l. kotiseutumuseosta, jonne se on tullut rakennusmestari Väinö Toivosen lahjoituksena. Lahjoittaja, joka ilmeisesti on esineen myös löytänyt, on muuttanut pois paikkakunnalta. Hänen nykyistä olinpaikkaansa ei tiedetty.

Esine on löydetty v. 1926 Lapinjokea kaivettaessa, paikka on tarkemmin tuntematon. Kirkonkylän kohdalla tuolloin kaivettiin, joten esine on varmasti peräisin kirkonkylän alueelta.

43. Lapinjoki

Lapin T.l. kotiseutumuseossa on no:lla 110 poikkikirveen teelmä.

Se on kuten no 42 Väinö Toivosen lahjoittama, ja sen suhteen pätevät samat tiedot kuin no 42:n.

44-45. "Lapin kirkonkylä"

Kansallismuseossa on ilm. v. 1888 saatuina poikkikirves (KM 2576:1) ja kourutaltta (2576:2), jotka on ilmoitettu löydetyiksi Lapin kirkonkylästä. Tarkempia löytötietoja ei ole.

H. ROHDAINEN
=====

46. (ALA-ROHDAINEN, Stenroos)

Rauman Museossa on numerolla 1597:53 tasataltta, joka on saatu sinne Europaeuksen välityksellä v. 1911. Se on "ostettu Rohdaisten kylän Alarohdaisten talon Stenroosin torpasta Lovisa Stenroosilta. Hänen äitivainajansa käyttänyt lääkkeenä. Löytöseikkoja ei myyjä tuntenut".

Lovisa Stenroos asuu talossa edelleen. Maa on edelleen Ala-Rohdaisten tilan ja on vuokralla. (Maanomistajat Frans ja Kosti Ala-Rohdainen, os. Rohdainen, Lappi T.l.) Stenroosin "torppa" sijaitsee Euran pikatien lähellä Rohdaisten kylätaajaman itälaidalla n. 4,2 km Lapin kirkosta itään. On tietenkin epävarmaa onko löytö talon luota peräisin.

I. RUONA
=====

47. (VAHALA)

Hämeen Museossa on numerolla 1183:11 oikokirves, jonka on löytänyt Arvo Vahala n. v. 1907 Ruonan kylän Vahalan talon lantatun-kiosta. Ei ole tiedossa, miten esine on sinne joutunut. (Löytäjä on kuollut, mutta hänen poikansa Vihtori Vahala asuu Lapin kirkonkylässä.) Vahalan talon, joka sijaitsee keskellä Ruonan kylän ydintä, omistaa nykyään Lapin kunta.

48. (KATILA)

Hämeen Museossa on numerolla 1183:13 oikokirves, joka on saatu tilallinen Eino Katilalta Ruonan kylästä. Lähempiä löytötietoja ei ole.

Ruonan kylän Katilan tilan isäntä Eino Katila (löytäjän poika?) ei muistanut mitään löydöstä. Katilan tila sijaitsee kuten em. Vahalakin Ruonan kylän keskustassa lähellä kansakoulua.

J. SUKKALA

49. Salajärvi, KOLINOKKA (Rek. no 1³⁹)

Peruskartta , Lapin kirkosta n. 9 km itäkaakkoon.

Omist: mv Viljo Soini, os. Kulju, Lappi T.l.

Löydöt: Rauman Museo 1637:1, 3, 4.

Ks. liite 1

Rauman Museossa on kivikirves (Rauman Museo 1637:1) sekä kaksi reiällistä pikkukiveä, joiden kivikautisuus on epävarma (Rauman Museo 1673:3, 4). Kirveksestä on tieto, että se on löydetty Salajärven rannalta (kuivatusta pohjasta ojaa kaivettaessa) Kustaa Järvisen maalta. Reiälliset pikkukivet on löydetty Salajärven rannalta; tarkempaa tietoa ei ole. Ne on lahjoittanut em. torppari Kustaa Järvinen.

Edesmenneen Kustaa Järvisen maat ovat nykyään Kolinokan tilaa. Sen isäntä ei tiennyt löydöistä eikä ollut itse mitään löytänyt. Tilan pellot (ent. Kustaa järvisen pellot) ovat kaikki Salajärven rannan tuntumassa, hyvin alavia ja kuulemma enimmäkseen rahkapohjaisia. Tarkempia tutkimuksia en osviittojen puuttuessa suorittanut.

EPÄSELVIÄ:

50. (Poikkikirves Rauman Museo 348)

Ostettu Esaias Randelinilta, ei tarkempia tietoja.

51-52 (Poikkikirves Rauman Museo 349 ja 350)

Lahjoittanut Impola-Laguksen kautta torppari J. Preskula Lapin kirkonkylästä. Ei tarkempia tietoja.

53. (Kivikirveen teräpuoli, Hämeen Museo 1183:26)

Ei mitään tietoja.

54. (Reikäkivi Hämeen Museo 1183:27)

Ei mitään tietoja.

55. (Ongen paino, Lapin T.l. kotiseutumuseossa, numeroimaton)

Kyseisessä museossa ei mitään esinettä koskevia tietoja.

TISUUDJ
IV KIVIKAUDeltaan EPÄVARMAT Löydöt
=====

A. KAUKLAINEN
=====

56. (Ida Wilénin tontti)

Verkonpainokiven, (Lapin T.l. Kauklaisten kansakoulun kokoelmassa) joka tuskin on kivikautinen, oli opettajan poika Lasse (Ölund) Öystelä (kaatunut) löytänyt Kauklaisten kylän Iida Wilénin omistaman rakennuksen puretuista jätteistä.

Ida Wilénin talon paikka on Kartanon talon kohdalla, mutta toisella puolen tietä. Verkonpainokiviä on ollut vähempinä aikoina paljon käytössä Kauklaisten kylässä, missä Kauklaistenjärvelä on paljon harrastettu kalastusta.

Verkonpainokivet

B. LAPINKYLÄ ELI KIRKONKYLÄ
=====

57. Oskar Vainion tontti

Lapin T.l. kotiseutumuseon luettelossa mainitaan no:lla 428 kivikauden nuija, joka on löydetty Oskar Vainion tontilta. Itse esinettä ei ollut museossa. Kansallismuseoon siitä ei ole tullut mitään tietoa; voi olla, ettei esine ole kivikautinen. Oskar Vainion tontti on keskellä kirkonkylää, tien toisella puolen vastapäätä Matkahuollon kahvilaa; aivan lähellä Pahaajan palstaa (ks. no 39), hieman sitä korkeammalla nivoolla.

C. RUONA

58. ("Ruonan kylästä") Lapin T.l. kotiseutumuseossa olevassa ~~MIN~~ luettelossa on maininta: "kokoelma kivikauden esineitä. ^H Esineet on löydetty Lapin T.l. kirkonkylän eli Lapin kylän tienoilta ja reijällinen Ruonan kylästä" (vrt. Esihist. os:n kiertokirje 4144).

Ruonan kylästä löydetyllä reiällisellä kivikauden esineellä tarkoitetaan ehkä em. museossa olevaa reikäkiveä, joka mahd. on kivikautinen. Siitä ei em. museossa ole mitään tietoja eikä sillä ole numeroa.

D. SUKKALA

59. (Salajärvi, Kolinokka)

Ks. no 49.

V. VAREET

=====

A. ALAKIERI

60. EEROLA, Töpölään mäki (Rek. no 2¹¹⁴)

Peruskartta , Lapin kirkosta 3,1 km. suuntaan 250/400.

Omist: mv. Arvo Suominen, os. Alakieri, Rauma.

Valokuvat: 60 (3 kpl.), filmi 24371-3

Ks. liite 1, myös liite 7.

Sijainti: Eerolan maalla, talosta n. 2 km., metsäpellon laidassa, ns. Töpölään mäellä, joka on tavallinen loiva, hiekkaperäinen kangasmetsämäki. Lähin talo on Salmenranta, jonne on matkaa n. 400 m. lounaaseen. Vareen kohdalla pellön reunassa kasvaa nuorta haapaa, koivua ja kuusta. Vareen kohdalla pelto viettää jyrkästi itään kohden ojalaaksoa.

Vareen kuvaus: Matala, laaja ja laakea kivilatomus, 1-2 mēhen-
nost. Se pienemmistä kivistä tehty, muodoltaan muuaismainen.
Korkeus on n. ½ m. Kolmesta kohdasta kaivettu kuopalle. Pituus
suunnassa etelä-pohjoinen 21 m., leveys suunnassa itä-länsi 11
m. (Ks. myös kaavakuvaa, liite 7)

Vareen kunto: Vanvasti sammaloitunut ja jäkälöitynyt. Itäsivua
hajoitettu ojankaivuun takia ja heitelty vareen päälle.

Päätely: Mahdollisesti peltokiviraunio, joskin sellaiseksi ih-
meen iso. Paikkakunnalla sitä kutsuttiin "vareeksi", mitä nimeä
joskus käytetään kyllä peltokivirauniostakin.

61. PIHALA, Mäkilän torppa (Rek. no 2⁵¹)

Peruskartta 113401, Lapin kirkosta 2,5 km. suuntaan 260/400.

Omist: Fredrik Vainio, os. Alakieri, Rauma

Valokuvat: 61 (3 kpl.), filmi 24374-6

Ks. liite 1.

Högman s. 119, Lindelöf no 40.

Sijainti: Kaunismäen talosta n. 300 m. etelään metsäpeltojen
välisellä kalliokumpareella lähellä sitä kohtaa, missä ennen on
sijainnut Mäkilän torppa. Paikka on nyt Pihalan maata. Sijainti-

paikka on peltojen välinen pieni kalliokumpare, joka kohoaa jyrkin kulmikkain penkerein. Sen eteläsivulla ulottuu viljelys miltei vareen juurelle. Vare on kallion korkeimmalla kohdalla, mikä samalla on kallion kaakkoislaitaa.

Mj:n kuvaus: Kauniisti kartionmuotoinen, jyrkkäseinäinen korkeahko vare, koottu pyöreänlängäisistä miehennost. ja pienemmistä kivistä. Korkeus n. 150 cm. Leveys suunnassa koillinen-lounas 8m., suunnassa luode-kaakko 7m.

Mj:n kunto: Keskeltä hieman köljäty, eteläsivulta ladottu kiviä kuin vareen syrjää kulkevan aidan pohjaksi. (Aita kulkee nyt 5 m. etelämpänä.) Vare on vahvasti sammaloitunut, mutta hyvässä kunnossa

Vareen kaakkoispuolella, aivan vieressä, mutta alempana, on epämääräistä kiveystä neljänä kivilatomuksena. Kaikesta päättäen on kyseessä saman kokoinen täysin purettu ja hajoteltu vare. Sen todennäk. pohja-ala on vieläkin nähtävissä.

62. UUSI-KERTTULA? Vähänpahnanmäki (Rek. no 2⁶²)

Peruskartta 113401, Lapin kirkosta 4 km. suuntaan 268/400.

Omist: mv. Arvo Nakola, os. Alakieri, Rauma.

Valokuvat: 62 (1 kpl.), filmi 24377

Ks. liite 1.

Opas: Maanomistaja.

Högman ss. 120-121, Lindelöf no 36, ks. myös Salmo

Sijainti: Uuden-Kerttulan talosta tietä mitaten n. 1500 m. etelälounaaseen Vähänpahnan pellon pohjoispäässä olevasta suuresta ladosta, suulista, n. 100 m. lounaaseen, Vähänpahnan pellon näkysillä.

Paikka pieni matala kalliionnykäre n. 300 m. no:n 63 sijaintipaikasta n. eteläkaakkoon; mäntyä ja kuusta kasvava.

Mj:n kuvaus: Vrt. Högman. Vareen keskellä hyvin jyrkkäseinäinen n. 2x1 m. laaja kaivaus, joka runs. 1½ m. syvä. Tällä kohdalla on kuitenkin kalliiossakin syväne, joten itse vare on vain n. 110-120 cm. korkea. Peruskalliota näkyy kaivetusta kuopasta. Kuopassa kasvaa pihlaja ja koivu.

Latomus (vrt. Salmon kertomus) sijaitsee vareesta n. 15 m. kaakkoon nuoren tiheän koivikon keskellä ja alla. Se muistuttaa Uuden-Kerttu-

lan Isonperkon latomusta (no 64). Se on n. ½ m. syvä. Koivikon takia se oli mahdoton valokuvata.

63. UUSI-KERTTULA, Mustanluitonmäki (Rek. no 2⁶²)

Peruskartta 11340, Lapin kirkosta 4 km. suuntaan 273/400.

Omist: mv. Arvo Nakola, os. Alakieri, Rauma.

Valokuvat: 63 (2 kpl.), filmi 24378-9

Ks. liite 1.

Opas: Maanomistaja.

Högman s. 120, Lindelöf no 35, ks. myös Salmo

Sijainti: Uuden-Kerttulan talosta Vähänpahnan pellolle vievän tien oikealla puolella, tiestä n. 30 m., Jakosarkain pellon ja Uuden-Alhon suon välissä, talosta tietä mitaten n. 1200 m. etelälounaaseen. Sijaintipaikka on verraten jyrkkä noin 80 x 40 m. laaja kallionnyppylä, joka on osittain rapakiveä eli "moroa". Väre sijaitsee sen koillislaidalla aivan huipun vieressä. Kallio on tien puolelta korkean kuusikon saartama.

Mj:n kumaus: Vrt. Högman. Oletan arkun tilan pituus runs. 1½ m. Tämän aukon suunta on koillinen-lounainen. Sen koillispäässä on päätynä kookas siirtolohkare, luoteislaidassa myös kaksi siirtolohkareta, joiden sivu on hyvin voinut olla arkun kylkenä. Kaakkoislaidalla on yksi paasilaaka vinossa, muut paasilaaat on heitetty vareen päälle arkun luoteispuolelle.

64. UUSI-KERTTULA, Isoperkko (Rek. no 2⁶²)

Peruskartta 11340, Lapin kirkosta 3, 4 km suuntaan 283/400.

Omist: mv. Arvo Nakola, os. Alakieri, Rauma.

Valokuvat: 64 (1 kpl.), filmi 24380

Ks. liite 1.

Opas: Maanomistaja.

Sijainti: Uuden-Kerttulan talosta n. ½ km. lounaaseen, Vähänpahnan pellolle vievän tien oikealla puolella, tiestä n. 50 m., paljaaksi hakatulla mäntykankealla Isonperkon pellon pohjoislaidassa, mata-

lalla paikalla, ns. Moronmäen itälaiteella. Maasto on tasaista, loivasti itään viettävää tavallista mäntykangasta pienen pellonsuikaleen laidassa. Ympärillä kuusikkokankaita.

Mj:n kuvaus: Noin 15 x 15 m. leveä, vahvasti maatonut, äskettäin kairattu kiviesiintymä. Kivikerroksen syvyys n. $\frac{1}{2}$ m. Miehennost. ja paljon pienemmistä kivistä koottu; joukossa runs. kulmikkaita, laakamaisia punaisia kiviä; ei ole maansekainen. Kiviesiintymä ei juuri kohoa ympäristöään ylemmäksi eikä näy kauas. Maaperä on hiesusavea. Sijainti ei ole oikean varen, mutta mj. ei vaikuta peltokiviraunioita.

65. YLI-PIETILÄ, Karhun kallio (Rek. no 1²⁰)

Peruskartta 11340/ Lapin kirkosta 3,7 km. suuntaan 285/400.

Omist: mv. Eemil Yli-Pietilä, os. Alakieri, Rauma.

Valokuvat: 65 (1 kpl.), filmi 24381

Ks. liite 1.

Högman s. 118, Lindelöf no 41.

Sijainti: Alakieristä Ylikieriin vievän tien varrella, tien lähtökohdasta n. 1 km. päässä, tien oikealla puolella siitä n. 10 m. päässä. Kylä-Pietilän (kartassa Yli-Pietilä) ja Uuden-Kerttulan maiden rajalla metsän keskellä, Kylä-Pietilän metsän puolella, Uuden-Kerttulan Isonperkon "vareesta" (no 64) n. 300 m. länteen. Paikka on matala, loiva kalliokumpare, ympäristö mäntykangasmaastoa. Varen jätteen päällä kasvaa nuoria mäntyjä ja siitä länteen nuorta koivikkoa. Maastokohta ei juuri eroa, mutta on kuitenkin alueensa korkein nyppylä, joskin likeistä ns. Moronmäkeä selvästi matalampi.

Mj:n kuvaus: Vrt. Högman. Varesta vain rippeet jäljellä. Sen kivet on käytetty läheisen ns. Moronmäenahteen täyttämiseksi tietä parantettaessa n. 40 vuotta sitten. Varen jätteet ovat lujasti sammaloituneet.

(Lokavuori)

Högman kuvaa s. 119 (Lindelöf no 39) Ellintien maalaa Lokavuorella olevan varen, josta yli kolmas osa oli hävitetty "moron" viennin takia. Käydessäni Lokavuorella ei siellä ollut varetta eikä edes "moroa" kallioperässä. Aivan lähellä on kyllä toinen kallio, jolta on viety "moroa", muttei sielläkään ollut varetta. Kukaan Alakierin ky-

lässä ei muistanut moista varetta. Ilmeisesti se on purettu jo kauan sit-
ten, eikä se ole ilm. sijainnut itse vars. Lokavuorella. (Lokavuore-
ren sijainti on Lapin kirkosta 2,3 km. suuntaan 281/400.)

B. HAUTA

66. YLINEN-HAUTA, Lammin kallio (Rek. no 1.3.²⁰)

Peruskartta 1184^{2a}, Lapin kirkosta 4,1-4,3 km. suuntaan 348/400.

Omist: Emil, Ilmo ja Saima Yli-Hauta, os. Lappi T.L.

Valokuvat: 66 (15 kpl.), filmi 24382 - 96

Ks. liite 1,4,5

Högman ss. Ilo-Ill, Lindelöf no 21-24, ks. myös Hirviluoto

Vare 1. Sijainti: Korpelan talon pohjoispuolella oleville viljelyksil-
le vievän tien haaran kohdalla, n. 50 m. maantien itäpuolella, n. 50
m. Lapin-Eurajoen maantien 5 km/8 km-pylvästä, Korpelan ja Ylisen-
Haudan (eli Yli-Haudan) teiden lähtökohtien välillä. Paikka on kallio:
korkean huippuosan eteläsyryllä, etelään maantietä kohden putoavan
jyrkän äyrään päällä. Vareelta näkyy kauas etelään ja länteen päin.
Itse kallion huippu sijaitsee vielä 1-2 m. korkeammalla n. 80 m. va-
reelta koilliseen.

Mj:n kuvaus: Komea, pyöreä, korkea vare, vahvasti sammaloitunut, pyö-
reänlängäisistä miehennost. ja pienemmistä kivistä kasattu. Keskel-
tä perusteellisesti köljäty. Köljätyssä aukossa näkyy 3 (-4) laakeaa
kivipaatta, jotka voisivat olla kiviarkun osia. Sivulle päin ei varet-
ta ilm. ole paljon hajotettu. Vareen korkeus n. 2 m., leveys 9,5x9,5
m., siitä 1 m. mahd. vieritettyä. Kaakkoissivulla 5 paasilaakaa varee-
ulkopuolella, ilm. keskeltä sinne heitettyjä. Valok. 24382-3, 24394-6

Em. vareesta 1 n. 150 m. eteläkaakkoon ja maantiestä n. 30 m. itään
on kolmen vareen ryhmä. Se sijaitsee saman vuoren etelään viettävällä
pengermällä hiukan alempana kuin vare 1. Pengermä putoaa jyrkästi
maantiehen.

Vare 2. Kookas, pyöreä ja korkea vare, keskeltä pohjaan köljäty, arki-
ku hyviä näkyvissä: Kaksi kookasta kansipaatta poissa paikoiltaan,

yksi paikoillaan. Pohjoissivulla 2 pystyasennossa olevaa paatta, eteläsivulla ja länsipäädyssä 5 kerrosta paasilaakoja vaaka-suorassa (pienempiä). Arkun itäpää sen sijaan murtunut, vain tavallisia pyörökiviä näkyvissä. Arkku on suunnassa länsiluode-itäkaakko, sen pituus n. 2 m. Itse vare on koottu pyöreänlängtäisistä, miehennost. kivistä. Yleishahmoltaan se on hyvin samantapainen kuin vare 1. Sen pituus on arkun pituussuunnassa n. 11 m. ja poikkisuunnassa n. 10 m., korkeus n. 2 m. Valok. 24385, 24388-93.

Vare 3. Kookkaan siirtolohkareen ympärille koottu runs. kiviä. Siirtolohkareen juurelta niitä on köljäetty ja heitelbysivulle päin, joten vare näyttää epämääräiseltä. Köljäys on suoritettu ilm. verrattain äskettäin. Ei voida kuitenkaan pitää epävarmana, että tässäkin on kyseessä vare, joskin laadultaan erikoinen. Vareen mitat suunnassa pohjoinen-etelä n. 5 m., mistä siirtolohkareta 1½ m., suunnassa itä-länsi n. 7 m., mistä siirtolohkareta 2½ m. Siirtolohkareen korkeus 1 m. Varekiviä nykyisellään 2 kivikerrosta. Valok. 24385, 24387, 24393

Vare 4. Pieni matala, epämääräinen, enimmäks. kulmikkaista kivistä tehty vare, jota on kaiveltu, lienee ollut pyöreä. Korkeus n. 40 cm alkuperäinen koko lienee ollut 3x3 m. Valok. 24385-6

Vareet 2, 3, 4 ks. liitteitä 4 ja 5.

Vare 5. Sijainti: Edellämäinitusta vareryhmästä n. 50 m. eteläkaakkoon vielä alempana saman vuoren rinteellä pienellä kuusten ympäröimällä lounaaseen viettävällä kallioluiskalla, tiestä n. 30 m. Ainoana Lammin kallion vareista näkyy tielle. Sijaitsee maantieltä metsän halki lähtevän talvitieuran ~~kaakkoisella~~ kohdalla.

Mj:n kuvaus: ~~Kyy~~ Pyöreänlängtäisistä 1-2 miehennost. kivistä koottu soikea vare suunnassa eteläkaakko-längsiluode. Keskeltä köljäetty kuopale. Ilm. ei pahemmin hajoteltu sivulle. Korkeus n. 120 cm., pituus n. 10 m., leveys n. 5 m. Muodoltaan melko jyrkkäseinäinen. Valok. 24384

Ks. myös maist. Hirvilluodon tark. kertomusta, jossa eräitä epätarkkuuksia.

Lammin kallion vareisiin asetettiin rauhoitustaulut.

Peruskartta 113402, Lapin kirkosta 4 km. suuntaan 340/400.

Omist: Erkki Hollmén, os. Lappi T.É., Ala-Hauta.

Valokuvat: 67 (1 kpl.), filmi 24397

Ks. liite 1.

Sijainti: Eurajoen-Lapin maantieltä Korpelan autiolle tilalle vievän tien varressa, n. 600 m. tien lähtökohdasta, n. 20 m. tien pohjoispuolella; viljelyksen reuna lounaassa n. 150 m. päässä. Paikka on Alisen-Haudan (eli Ala-Haudan) maata lähellä Kivikylän rajaa. Maasto on laakeaa, loivasti etelään viettävää kalliota, jolla vare sijaitsee vähäpätöisellä nyppylällä. Itse kallioalue on sangen laaja. Puusto on harvaa männikköä.

Mj:n kuvaus: Kivikehä n. 20:sta 2-4 miehennost. Ososta lohkaresta. Sen sisällä 1 kerros aivan pieniä kiviä. Ilm. keskeltä on viety kiviä pois. Kivikehä ϕ/μ on säännöllinen ympyrä, joskin hiukan hajoteltu. Mitat suunnassa kaakko-luode 520 cm., suunnassa koillinen-lounas 450 cm. Kysesisen oudon mj:n on täytynyt olla oikea vare, muuksikaan sitä ei voi selittää.

C. KAUKLAINEN

68. MÄNTYSAARI, Luhdanmäki (Rek. no 139)

Peruskartta 113401, Lapin kirkosta 3,8 km. suuntaan 245/400.

Omist: mv. Eino Helin, os. Kauklainen, Alakieri, Rauma.

Valokuvat: 68 (1 kpl.), filmi 24398

Ks. liite 1.

Högman s. 123, Lindelöf no 44.

Sijainti: Kauklaistenjärven koilliskulman itärannalla Mäntysaaren talon maalla järven puolelta rantalaidunnittujen, maan puolelta viljapeltojen ympäröimällä mäntyä kasvavalla kalliokunnaalla. Paikka on pyöreäpiirteinen, n. 200x100 m. laaja kalliomäki, jonka länsilaidalla (ei huipulla) pienellä tasanteella vare sijaitsee.

Mj:n kuvaus: Pahoin hajoiteltu vain n. 2-4 kivikerrosta käsittävä vare, kulmikkaista kivistä tehty. Korkeus n. 40 cm. Varetta

hajoiteltu paljon sivuilla, joten leveys nyt 7 x 7 m.

Vareella pidetään vuosittain kesäisin hartaustilaisuuksia, joiden aikana varetta kaikin puolin hajotetaan jatkuvasti.

D. KAUKOLA

69. ESKOLA, Isotahtuma (Rek. no 2⁶)

Peruskartta 113401, Lapin kirkosta 5 km. suuntaan 138/400.

Omist: mv. Lauri Eskola, os. Karhonselkä, Rauma.

Valokuvat: 69 (2 kpl.), filmi 24399-24400

Ks. liite L.

Lindelöf no 45(-46), ks. myös Europaeus.

Sijainti: Eskolan talosta n. 700 m. luoteeseen, Isontahtuman pellon reunan luona, synkän kuusikon reunassa, matalalla paikalla, kivisellä tavallisella metsämaalla.

Mj:n kuvaus: Ks. Lindelöfin luettelo. Vare on vahvasti sammaloitunut joten se on aivan vihreä. Se on köljätty kolmesta kohdasta, pahiten länsilaidalta.

E. KIVIKYLÄ

70. RANTALA (Rek. no 5¹⁷) - METSÄRANTA (Rek. no 10²)

Vareet 1-19 Rantalan maalla, vareet 20-26 Metsärannan maalla.

Peruskartta 113401, Lapin kirkosta 2,8-3,3 km. suuntaan 320-335/400.

Omist: Rantala: Nestor Saarniranta, os. Kivikylä, Lappi T.l.

Metsäranta: Jalmari Lammela, os. " 2 "

Valokuvat: 70 (46 kpl.), filmi 24401-24435

Ks. liite 1 ja liite 6

Högman ss. 93-106, Lindelöf not 1-13, ks. myös Hirviluoto

Vare 1. Sijainti: Saarnirannan talosta n. 350 m. luoteeseen, Rantalan autiosta talosta n. 200 m. koilliseen. Kuvaus: Pieni, matala, ilm. hävitetty vare, jossa keskelläkerros pieniä kiviä, ulompana 1-2kerrosta isompia kiviä. Lounaissyryllä 4 miehennost. kivi syrjällä, ilm. siihen muljattu silmäkivi. Leveys 3½x3½ m., ilm. ollut suppeampi. Valok. 24401

Vare 2. Sijainti: Vareesta 1 noin ~~100~~ 10 m. luoteeseen. Kuvaus: Pahoin tarvelty vare, keskeltä kaivettu kalliopohjaan asti. Kauttaaltaan vain 1 kivikerros. Keskimäär. isoja kiviä. Länsisyrjällä 2 isoa lohkarettä. Mitat pohj.-etelä 4m., itä-länsi 3,5 m. Ilm. ollut suppeampi. Valok. 24402

Vare 3. Sijainti: Vareesta 2 noin 50 m. länteen. Kuvaus: Vahvasti hävitetty vare. Jäljellä vain epämääräinen kasa kiviä, monet suurempia kuin miehennost. Pituus (pohj.-etelä) 4-4½ m., leveys (itä-länsi) 3 m. Valok. 24403

Vare 4. Sijainti: Vareesta 3 noin 15 m. länteen. Kuvaus: Ilm. hävitetty vare. Vain 1-2 kivikerrosta jäljellä, mutta reunoilla muoto ehyt ja selvä. Itä- ja pohj.sivulla näkyvissä pienehköistä kivistä ladottua reunakehän tapaista. Vare tehty pienistä kivistä. Pituus (pohj.-etelä) 5½ m., leveys (itä-länsi) n. 4 m. Valok. 24404

Vare 5. Sijainti: Vareesta 4 n. 30 m. pohjoisluoteeseen. Kuvaus: Ks. Högman. Melko hyvässä kunnossa. Itäsivulle kaivettu kylkeen lovi. Pohjoispäässä kaksi valtavaa paatta näkyvissä. Länsipuolella hiukan kaivettu. Kallion länteen vie ttävällä syrjällä paljon kiviä; vareesta ilm. jo ennen Högmanin tutkimusta heitettyjä. Vareen eteläpuolella isoja kivenjätkäleitä, ilm. luontaista louhikkoa. Reunakehään nähtävissä luoteislaidassa. Pinta melko tasainen, korkeus vain n. 70-80 cm. Valok. 24407

Högman s. 93, s. 99, Lindelöf no 1-3.

Vare 6. Sijainti: Vareesta 5 n. 5m . pohjoisluoteeseen . Kuvaus: Ks. Högman. Hyvässä kunnossa, Högmanin entisöinnin jäljiltä. Pinta hyvin tasainen, seinät suorat ja jyrkät. Korkeus eteläpäässä n. 40 cm., kasvaa kohti pohjoispään länsilaitaa, jossa se on lm. Keskim. korkeus 50-60 cm. Pohj. pään länsisivulla näkyvissä 2-3 kerrosta hyvin ladottua

tasasuhtaista laakapaasiseinää. Sen päällä vielä 4-5 kerrosta kivi-kerrosta, muualla aivan vapaasti vain kallion päällä vastaavat 4-5 kivikerrosta. Vareen suunta pohjoisluode-eteläkaakko (lähempänä pohjoista kuin luodetta). Valok. 24405, 24407-9
Högman s. 93, ss. 96-99, Lindelöf no 1-3.

Vare 7. Sijainti: Vareesta 6 n. 6m. pohjoisluoteeseen. Kuvaus: Ks. Högman. Korkeus vain noin 70-80 cm. Arkku hyvin jäljellä (ks. valokuva 24406). Länsi- ja luonaissivulla heitettyjä kiviä: Ilm. jo ennen Högmanin käyntiä tehtyä köljäystä. Valok. 24405-9
Högman s. 93, ss. 100-101, Lindelöf no 1-3.

Vare 8. Sijainti: Vareesta 5 n. 50 m. länsilounaaseen. Etäisyys Rantalalan aution talon navetasta vain 80-100 m. itäkoilliseen. Kuvaus: Alkuperäinen koko lie ollut Högmanin mainitsema 340 x 340 cm. Nyt pahoin hajoiteltu: 5 x 7 m. Korkeus n. 40 cm. Kivet erittäin kulmikkaita. Valok. 24410

Vieressä mahd. pienen vareen pohja.
Högman ss. 93-94, Lindelöf no 4.

Vare 9. Sijainti: Vareesta 8 n. 50 m. pohjoiseen. Kuvaus: Ks. Högman. Vare 8:n kaltainen, hajoteltu pieni vare, hieman pienemmistä ja pyöreämmistä kivistä. Mitat nyt 5 x 5 m., korkeus n. 40 cm. Lähellä kivikehä, joka on ilm. luontainen ja osittain ihmisten satumalta muovaama. Valok. 24409
Högman s. 94, Lindelöf no 4.

Vare 10. Sijainti: Vareesta 7 n. 30-35 m. luoteeseen. Kuvaus: Högman ei mainitse. Pituus (pohj.-etelä) 520 cm., leveys (itä-länsi) 370 cm. Epäselvä 2-4 miehennost. kivien muodostama reunakehä, keskellä yksi kerros pieniä kiviä. Pahoin hajoiteltu. Valok. 24411

Vare 11. Sijainti: Vareesta 10 n. 40 m. luoteeseen. Kuvaus: Ks. Högman. Selvä reunakehä 1-4 miehennost. kivistä (ks. valokuvat 24413-24415), sen sisällä 2-3 miehennost. kiviä, välissä aivan pieniä kiviä. Reunakehä hajoitettu länsi-lounaislaidalla. Ulkopuolelle heitetty paljon pikkukiviä ja joit. isoja lohkaraita. Leveys 420-450 cm., korkeus (40-)50 cm. Valok. 24412-5
Högman s. 94, Lindelöf no 5.

Vare 12. Sijainti: Vareesta 11 noin 100 m. luoteeseen. Kuvaus: Ks. Högman. Reunakehä erittäin tulkinnanvarainen. Pahoin hajoiteltu, korkeus 1-2 kivikerrosta. Mitat 3 x 3 m. Valok. 24416
Högman s. 94, Lindelöf no 6.

Vare 13. Sijainti: Vareesta 12 n. 10 m. pohj.luoteeseen. Kuvaus: Ks. Högman. Leveys pohj.-etelä-suunnassa n. 6 m., itä-länsi-suunnassa n. 5 m. Mikäli reunalatomusta nähdä voi, ovat sen mukaiset vareen mitat: leveys pohj.-etelä-suunnassa n. 5 m., itä-länsi-suunnassa n. 4 m. Kivet peittävät suurelta osalta epäselvän reunalatomuksen. Vareen korkeus 50-60 cm. Vareen keskellä kaivettu kuoppa. Valok. 24417
Högman s. 94, Lindelöf no 7.

Vare 14. Sijainti: Vareesta 13 noin 10 m. pohjoiseen. Kuvaus: Ks. Högman. Mittaukseni mukaan leveys pohj.-etelä-suunnassa 11 m., itä-länsi-suunnassa 10 m. Varetta paljastettu sivulta ~~län~~/ itälaidalla niin pahoin, että vare on jakautunut kuin kahdeksi vareeksi. Arkku on pahoin raunioitunut, mutta sen pätypaadet ovat paikoillaan. Arkun suunta on luode-kaakko. Vareen korkeus 2 m. (paikoin 2,2 m.). Vareen pohj.- ja eteläsivuilla on nähtävissä muutamia reunakivipääsiä. Valok. 24417-20
Högman s. 94, Lindelöf no 8.

Moin 25 m. länteen vareesta 14 on mahd. vareen pohja.

Vare 15. Sijainti: Vareesta 12 noin 40 m. länteen ja länsiluoteeseen. Kuvaus: Ks. Högman. Epämääräinen, mutta iln. ollut vare. Mitat sopivat Högmanin kuvaukseen. Epäselvänä reunakehän jätteenä on nähtävissä ryhmä 2-4 miehennost. kiviä, niitten lomassa yksi kerros aivan pieniä kiviä. Vareen suunta luode-kaakko. Valok. 24421-2
Högman s. 95, Lindelöf no 9.

Vare 16. Sijainti: N. 50 m. vareesta 14 luoteeseen. Kuvaus: Ks. Högman. Luoteis-, pohjois- ja koillissivuilla voi reunakehää erottaa. Se on tehty kapealla syrjällään olevista (laakamaisista) lohka-reista. Vareen leveys nyt köljättynä 21 x 18 m., suunta itäkaakko-länsiluode. Vareen luoteispäässä pystypaasilaaka, joka mahd. on arkunpäätykivi. Valok. 24423
Högman s. 95, Lindelöf no 9.

(Vare 17). Sijainti: Vareista 18 ja 19 vajaat 50 m. kaakkoon.
 Kuvaus: Epämääräisiä, varmasti luontaisia kiveyksiä lohkaripaasista
 2 kpl. En ymmärrä Högmania, joka sijoittaa tähän vareen. Valok. 24424
 Högman s. 95, Lindelöf no 10-12.

Vare 18. Sijainti: Vareesta 16 noin 200 metriä pohjoisluoteeseen.
 Kuvaus: Ks. Högman. Kөлjätty lisää aivan äskettäin. Iso kuoppa kai-
 vettu pohjaan asti. Näkyvissä on 5 isoa paasilaakaa aivan sekaisin
 pohjalla - arkun jäätteet. Valok. 24425
 Högman s. 95, Lindelöf no 10-12.

Vare 19. Sijainti: Vareesta 18 noin 20 m. länsilounaaseen. Länsi-
 puolella olevan pellon reunasta etäisyys n. 40 m., korkeus siitä
 n. 12 m. Kuvaus: Ks. Högman. Arkusta jäljellä vain 1 paasilaaka.
 Korkeus: ks. Högman. Leveys 6 x 6 m., hajoitellut reunat mukaan las-
 kien n. 7 x 7 m. Valok. 24426
 Högman s. 95, Lindelöf no 10-12.

"Kirkonlaattian" vareryhmä vareesta 18 yli 200 m. pohjoiskoilliseen
 kallion huipulla kolmionmittausmerkin luona käsittää vareet 20-26.
 Vuorelle näkyy jopa Rauman tehtaan piippuja, ja sieltä on erittäin
 mahtava näköala Saarnijärvelle. Tämä vareryhmä on Metsärannan tilan
 maalla. Högmanilla tämä vareryhmä on kuvattu sivuilla 103-106, Lin-
 delöfin luettelosta se puuttuu. (Vareryhmästä on tullut paikkakunta-
 laisten "turistinähtävyys".)

Vare 20. Sijainti: Vareesta 18 yli 200 m. pohjoiskoilliseen. Kuvaus:
 Mystillisen muotoinen (ks. kuvaa, liite 7), ilm. pahoin kaiveltu
 ja hävitetty. Vareessa kolme "siivekettä", korkeus 1-1,3 m. Valok. 24427
 Högman ss. 103-104.

Vare 21. "Kirkonlaattia". Lindelöfillä on virheellisesti mainittu
 Rantalan maalla oleva suurin vare (vare 6) "Kirkonlaattiaksi". Eu-
 ropaeuksen valokuvassa (op. ark:ssa) on tämä vare 6 niinikään ni-
 metty "Kirkonlaattiaksi". Tästä johtuen on myös Papusen "Rauman seu-
 dun historiassa" (Rauma 1959), osa I, s.39, Europaeuksen kuva varees-
 ta 6 virheellisesti mainittu "Kirkonlaattiaa" esittäväksi. Högmanilla
 on oikeat tiedot.

Sijainti: Vareesta 20 vajaan 10 m. luoteeseen ja pohjoiseen. Kuvaus: Ks. Högman. Vare hyvässä kunnossa. Reunaa on hiukan korjattu laulujuhlissa 3-4 vuotta sitten. Pohjoislaidalla varetta on vain 1 kivikerros, länsilaidalla 4 kivikerrosta. Valok. 24428-31
Högman ss. 103-106.

Vare 22. Sijainti: 5 m. "Kirkonlaattiasta" pohjoiseen. Kuvaus: Vrt. Högman. Vare päältä tasainen. Sen korkeus nyt vain n. 60 cm. Varmaa reunakehää ei ole. Leveys nyt 7 x 7 m. Valok. 24432-3
Högman s.103.

Vare 23. Sijainti: Edellisestä vareesta (vare 22) 2 m. pohjoiseen. Kuvaus: Vrt. Högman. Leveys suunnassa pohj.-etelä 6 m., suunnassa itä-länsi 5,5 m. metriä, korkeus n. 60 cm. Huipulle rakennettu kartantekijöiden "kivitorni": 4 pientä paatta päällekkäin. Nyt ei vare ole enää aivan pyöreä. Valok. 24432-3
Högman ss. 103-104.

Vare 24. Sijainti: "Kirkonlaattian" luoteiskulmasta n. 10 m. länteen. Kuvaus: Ks. Högman. Vare lie ollut 4,5 x 4,5 m. leveä.
Högman ss. 103-104. Valok. 24431, 24433

Vare 25. Sijainti: Vareesta 24 noin 35 m. länsiluoteeseen. Kuvaus: Matala pahoin hävitelty vareen jäännös. Lie ollut n. 3 x 3 m. leveä. tehty keskimäär. pienistä kivistä. Valok. 24431, 24435
Högman ss. 103-104.

Vare 26. Sijainti: Vareesta 25 noin 3 metriä luoteeseen. Kuvaus: Ks. Högman. Arkkua ei voi nähdä, mutta mikäli nähtävissä olevat 2 epävarmaa päätykiveä todella ovat päätykiviä, on sen suunta ollut pohjoisluode-eteläkaakko (eikä itä-länsi). Vare on tehty keskimäär. isoista kivistä. Valok. 24431, 24434-5
Högman ss. 103-104.

F. KULLANPERÄ71. ARVELA, Vähäalhon vuori (Rek. no 5²³)

Peruskartta 113401, Lapin kirkosta 4,4 km. suuntaan 327/400.

Omist: mv. Eino Arvela, os. Kullanperä, Rauma.

Valokuvat: 71 (4 kpl.), filmi 24436-9

Ks. liite 1.

Opas: Kariniemen isäntä Aarno Maijala, os. Kullanperä, Rauma.

Högman s. 107, Lindelöf no 33.

Sijainti: N. 300 m. Kariniemen tilasta luoteeseen ns. Vähäalhon vuorella, pienen metsäpellon pohjoispäässä. Arvelan ja Kariniemen tilojen ent. raja-aita on mennyt vareen yli, nykyinen uusi piikkilanka-aita kiertää vareen itäpuolitse, joten se tämän mukaisesti on kokonaan Arvelan maalla. Paikka on jyrkkä, korkea pohjois-eteläsuunnassa kulkeva kapea kallionselänne (n. 100 m. pitkä, 30-40 m. leveä). Vare on sen lounaislaidalla, miltei huipulla.

Mj:n kuvaus: Högmanin kuvaus pätee edelleen. Ilm. varetta ei sen jälkeen ole pahemmin köljäetty. Vareen leveys suunnassa pohjois-etelä 8 m., suunnassa itä-länsi 7,3 m., korkeus n. 1 m.

72. ARVELA, Vuorenmäki (rek. no 5²³)

Peruskartta 113401, Lapin kirkosta 5 km. suuntaan 323/400.

Omist: mv. Eino Arvela, os. Kullanperä, Rauma.

Valokuvat: 72 (2 kpl.), filmi 24440-1

Ks. liite 1.

Högman s. 107, Lindelöf no 32.

Sijainti: Arvelan tilasta n. 400 m. pohjoisluoteeseen, kallioisen metsämäen, jota viljelykset ympäröivät, ylimmällä epätasaisella kallionnyppylällä, jonka laajuus n. 30 x 40 m. Paikka on metsän sisällä piilossa, vain luoteessa pilkottaa viljelystä. Nyppylän korkeimmalla kohdalla sen länsipäässä vare sijaitsee. Nyppylä putoaa jyrkästi länteen ja etelään.

Mj:n kuvaus: Ks. Högman. Kalliopohja on vareen keskeltä kaivettu esiin; kaivettu ala on n. 2 x 2 m. Vareen kivet ovat pienehköjä, sekä pyöreänlängittäisiä että kulmikkaita. Vareen leveydeksi mittasin 8 x 8 m. Vaikuttaa siltä, ettei vareeseen ole koskettu Högmanin käynnin jälkeen.

73. HUHTAMÄKI, Isosuon mäki (Rek. no 2⁴²)

Peruskartta 1132/0, Lapin kirkosta 7,3 km. suuntaan 307/400.

Omist: mv. Väinö Huhtamäki, os. Kullanperä, Rauma.

Valokuvat: 73 (1 kpl.), filmi 24442

Ks. liite 1.

Opas: Maanomistaja.

Högman s. 109, Lindelöf no 34.

Sijainti: Huhtamäen tilan metsäpalstalla kylästä länteen, n. 150 m. Rauman maalaiskunnan rajasta itään ja suunnilleen 200-250 m. Rauman-Euran pikatiestä etelään, Isosuohon (=Kailassuo) pistävällä matalahkolla kallioniemekkeellä, sen länsikärjen laella Seikkulan ja Honkamaan tiluksien rajalla. Mäki kasvaa harvaa mäntyvoittoista sekametsää. Rauman pikatie näkyy vaarelle suon yli.

Mj:n kuvaus: Högmanin kuvaus pätee hyvin. Korkeus arvioni mukaan vain hiukan suurempi: 50-70 cm. Laella kaksi erittäin räikeää köljäyskuoppaa, mutta vain toinen niistä ulottuu kalliopohjaan asti. Varaan leveys nyt vyörytettynä 10 x 10 m. Varaan päällimmäiset kivet miehennost. ja pienempiä, alla ovat 2-3 miehennost.

G. LAPINKYLÄ ELI KIRKONKYLÄ

74. Huhdanniska (KOTIRANNAN tilaa, Rek. no 3¹⁰⁸)

Peruskartta 11340, Lapin kirkosta n. 1 km. suuntaan n. 115/400.

Omist: Oiva Kotiranta, ^{Hänkanta Rd, Rauma 2141} os. Kirkonkylä, Lappi T. 1.

Valokuvat: 74 (1 kpl.), filmi 24443

Ks. liite 1.

Högman ss. 75-83, Lindelöf no 14-17.

Löydöt: KM 2800

Huhdanniskan pönkällä sijaitsee nyt Kotirannan tilan maalle itse päärakennuksesta n. 50 m. itään rakennettu Oiva Kotirannan talo, joka on valmistunut v. 1955. Högmanin tutkimat kuuluisat vareet ovat sen pihassa. (Ks. Högman em. sivut sekä niihin liittyvä Högmanin piirros.)

Vare no 3 (lounaisin) sijaitsee n. 10 m. talon kuistista koilliseen. Raunio no 2 (läntinen) on suurelta osalta hävitetty,

mm. luoteis- ja pohjoissivu leikattu niin että rauniosta on vain puolet jäljellä. Se on tuhottu n. 4 vuotta sitten. Sekä raunio 3:n että raunio 2:n päälle on maanomistaja tänä vuonna ajanut irtomaata (ks. valokuvaa 24443). Raunio no 1:stä on vain pohja jäljellä; se on tuhottu jo ennen sotia viettäessä kiviä tien pohjaan. Raunio no 4 (pieni) on kokonaan hävinnyt.

75. VAHALA, Vainiriihenpöngkä (Rek. no 3¹²⁷)

Peruskartta 11340, Lapin kirkosta n. 0,6 km. suuntaan n. 120/400.
 Omist: mv. Toivo Vahala, os. Kirkonkylä, Lappi T. L.
 Valokuvat: 75 (3 kpl.), filmi 24444-6
 Högmanss. 83-86, Lindelöf no 18-20.

Lapinjoen (nyt padotun) kosken kohdalla n. 50 m. padosta olevan Högmanin tutkiman hautaraunion (ks. Högman ss. 83-84, Lindelöf no 19) päälle on rakennettu muuntajakoppi; hautarauniosta ei saa enää selvää. Sen kosken puolella oleva syvennyks (ja ilm. osa rauniotakin) on hävinnyt pöngkää leikattaessa. Rauniosta n. 20 m. länteen alempana oleva rauniojäte (Högman ss. 84-85, Lindelöf no 20) on pellostä koottujen kivien peittämä. Paikka on korkea kumpu joen ja peltojen välissä; sitä kutsutaan Muuntajanpöngäksi.

Högmanin mainitsema kolmas raunio (Högman ss. 85-86, Lindelöf no 18) on jäljellä ja hyvässä kunnossa, sellaisena kuin Högmanin sen kuvaa. Se sijaitsee em. Muuntajanpöngästä n. 70 m. pohjoiseen (ei joitakin satakuntia metrejä) lähellä kansakoulun rakennuksia. Tämä pöngkä on rannassa olevaa Muuntajanpöngkää matalampi ja kasvaa katajaa. Juuri tämä paikka on nimeltään Vainiriihenpöngkä.

76. KIRKKALA, Kaivolam vuori (Rek. no 4⁷¹)

Peruskartta 113401, Lapin kirkosta 1,5 km. suuntaan 295/400.
 Omist: Lauri Kirkkala, os. Kirkonkylä, Lappi T.L.
 Valokuvat: 76 (2 kpl.), filmi 24447-8
 Ks. liite 1.
 Högman s. 117, Lindelöf no 37.

Sijainti: Alakierin kylään kuuluvan Vienon talon pohjoispuolella (oik. pohj. koillispuolella), talosta n. 200 m., Lapin kylän puolella. Alakierin ja Lapin kylien välinen raja menee pitkin vareen lounaissivua. Vare sijaitsee melko korkealla ja joka suunnalta melko jyrkkäseinäisen kallionnyppylän kuusta, katajaa ja kalliomäntyä kasvavalla laella. Vareelta avautuu kokea näköala luoteeseen Lapinjoen suuhun ja Saarnijärvelle. Mj:n kuvaus: Kookas, miltei muodottomaksi köljätty vare. Suuri määrä kiviä vareen pohjoislaidasta vieritetty kallion jyrkkää pohjoisrinnettä alas. Vareessa asustanut ilm. hilleri tai villiminkki - runs. kananjäännöksiä. Keskeltä vare kaivettu kuopalle pohjaan asti. Vareen korkeus n. 120 cm. Ainekset pyöreänlängäisiä miehennost. kiviä. Nyt nähtyinä päätelisi vareen alkuperäiset mitat seuraaviksi: Leveys suunnassa luode-kaakko 11,5 m., suunnassa koillinen lounas 9,5 m. Högman mainitsee 11 x 11 m. Paikkakunnalla mainittiin, että n. 30 v. sitten vareessa oli nähtävissä "vajaat 2 m. pitkä arkku"; nyt sekin hävitetty.

Högmanin s. 117 (Lindelöf no 38) mainitsemaa latomusta tien varressa ei kukaan seudulla tiennyt, enkä sitä itsekään löytänyt. Se on ehkä hävitetty. Ilmeisesti se ei ole ollut oikea vare.

H. MURTAMO

77. MIKKILÄ, Isonniityn mäki

Peruskartta #320, Lapin kirkosta 6,6 km. suuntaan 330/400.

Omist: Eero Mikkilä, os. Murtamo, Lappi T.l.

Valokuvat: 77 (3 kpl.), filmi 24449-51

Ks. liite 1.

Högman ss. 115-116, Lindelöf no 30.

Sijainti: Mikkilän maasta erotetulla palstalla, jonka omistaa joigo Kalervo Hollmén Kaikon tilalta tai Eino Peltomaa Kullanperästä, Paikka on Murtamon kylän itäisten ja Haudan kylän läntisten viljelysten keskellä sijaitseva n. 1 km² laajuinen yleispiirteiltään loivasti, mutta verraten jyrkin pikkupengermin kohoava mäntypeitteinen kalliomäki. Murtamon ja Haudan kylien raja menee kallion yli. Vare sijaitsee kallion laakealla, harvaa "saaristo-

mäntyä" kasvavalla laella Murtamon kylän puolella. Kallio tunnetaan nimellä Isonniityn mäki.

Mj:n kuvaus: Verrattain kookkaista 1-2 miehennöst. kivistä kasattu vare. Keskeltä pahast köljäty ja sivuilta hajoiteltu laajasti ympärille, joten vare on melko muodoton. Pohjalla pari kulmikasta tai laakeaa erittäin isoa kiveä, mutta silmäkiveä ei havaittavissa. Vare ollut ilm. 6 x 6 m. leveä, n. 80 cm. korkea.

78. LAUKOLA, Posimetsä (Rek. no 3¹¹)

Peruskartta 43211, Lapin kerkosta 7,3 km. suuntaan 325/400.

Omist: Mv. Risto Laukola, os. Murtamo, Lappi T.l.

Valokuvat: 78 (7 kpl.), filmi 24452-8

Ks. liite 1.

Vare 1. Sijainti: Matalahkon kallioisen metsämäen, joka sijaitsee laajemman Posimetsäksi kutsutun metsän sisässä, n. ½ km. Laukolan talosta kaakkoon, koilliskulmassa, pienen tasanteen koillislaidassa kalliomäen ylimmän äyrään juuren tasalla. Kaakossa näkyy viljelys vajaan 100 m. päässä puitten lomitse. Vare ei verraten tiheän metsän (mäntyä, nuorta kuusta, katajaa) takia näy kauas.

Mj:n kuvaus: Kulmikkaista miehennöst. ja pienemmistä kivistä tehty matalahko vare; keskellä kuoppa. Voimakkaasti sammaloitunut; ei köljäystä pitkiin aikoihin. Vareen vierellä iso siirtolohkare. Sivumuodoiltaan vare on hiukan epämääräinen (jonkinlainen kieleke etelä- ja pohjoissivulla); varmuudella ei voi sanoa onko vieritetty sivuille päin. Mitat nykyisellään suurin piirtein seuraavat: Leveys suunnassa itä-länsi 5,5 m., suunnassa pohjoinen-etelä 6,5 m., korkeus n. 50-60 cm. Vareen soikeus on mahd. alkuperäinen. Valok. 24452-3

Vare 2. Sijainti: Em. kalliomäen korkeimmalla kohdalla itään ja pohjoiseen jyrkästi puotoavasta (3-4 m. kork.) äyrästä 2-3 m:n päässä. Kalliomäntytjen välissä näkyy lännessä ja luoteessa viljelystä. Sijaitsee vareesta 1 n. 40 m. länsilounaaseen ja n. 6 m.

sitä korkeammalla. Vare 1:n näkee juuri ja juuri tämän vareen huipulta. Puusto harvahkoa kalliomännikköä.

Mj:n kuvaus: Matala, vain n. 2-3 kivikerrosta käsittävä hyvin pahoin köljäty vare. Tehty 1-2 miehennost. ja sitä pienemmistä pyöreänlängäisistä ja kulmikkaista kivistä. Vare miltei "yhtä ainoaa kuoppaa" ja hajoteltu myös sivulle päin. Muoto näin ollen epämääräinen. Lie ollut leveydeltään 4-4,5 m.; on nyt etelä-pohjois-suunnassa 7 m., itä-längsi-suunnassa n. 6 m. leveä.
Valok. 24454-6

Vare 3. Vareesta 2 noin 80 m. luoteeseen kyseisen kalliomängin luoteiskärjessä sijaitsee kolmas vare. Paikka on n. 50 m. vaimion reunasta. Vare 3 on arviolta 5 m. varetta 2 alempana kallio-
tasanteella, joka laskee loivasti itään, hieman jyrkemmin pohjoiseen ja luoteeseen ja putoaa 2 m. korkeana seinämänä lounaaseen. Puusto harvahkoa kalliomängikköä. Ollilan (Uollian) ja sen naapuritalojen rakennukset näkyvät vareelle. Myös vare 2 näkyy juuri ja juuri tälle vareelle.

Mj:n kuvaus: Voimakkaasti sammaloitunut, pienehkö ja matala, miehennost. ja pienemmistä pyöreänlängäisistä kivistä koottu vare; itä- ja pohjoissivulla n. 1½ m. leveydeltä varetta vain yhden kivikerroksen paksuudelta, sekin hyvin pienistä kivistä. Vareen korkeus keskeltäkin vain n. 2 (joskus 3) kivikerrosta. Varetta on ilm. kaivettu myös keskeltä. Leveys 5 x 5 m.

Valok. 24457-8

79. UUSIKARTANO, Piihvulkarinvainion metsä (Rek. no 5²⁴)

Peruskartta 1133 II, Lapin kirkosta 7,3 km. suuntaan 328/400.

Omist: Uudenkartanon perikunta, os. Murtamo, Lappi T.l.

Valokuvat: 79 (1 kpl.), filmi 24459

Ks. liite 1.

Sijainti: Pienellä matalalla mäntyä, kuusta ja katajaa kasvavalla kalliomängellä (, jota kutsutaan Piihvulkarinvainion metsäksi) Murtamon kylän viljelysaukeiden keskellä n. ½ km. Ollilan (Uollian) talosta itään. Paikka on matala, vaatimaton kallion lakitasanne, jonka länsilaidalla vare sijaitsee. Vareelta näkyy Ollilan (Uollian) päärakennus.

Mj:n kuvaus: Pieni, vaatimaton, pienemmistä kuin miehennost. kivistä kasattu voimakkaasti sammaloitunut ja jäkälöitynyt va-

re; rajoiltaan epämääräinen, korkeus n. 30-40 cm. Keskiosan itälaidalla n. 40 cm. korkea neliskulmainen "silmäkivi" (?), mahdollisesti ei enää alkuperäisellä paikallaan. Vareesta on ehkä viety kiviä läheisen aidan tukemiseen. Varaan leveys n. 3,3 x 3, 3 m.

Kallion korkeimmalla kohdalla on hajanainen vain huippunippylän toisella sivulla oleva epäselvä matala kiviryhmä, katajien peittämä; lienee luontainen.

80. LEHTOLA, Häävän vuori (Rek. no 5³²)

Peruskartta 118211, Lapin kirkosta 7,3 km. suuntaan 332/400.

Omist: Aimo Uusikartano, os. Murtamo, Lappi T.l.

Valokuvat: 80 (5 kpl.), filmi 24460-4

Ks. liite 1, liite 8

Opas: Maanomistaja.

Högman s. 115, Lindelöf no 27-29.

Lehtolan talosta itäkoillispuolella talosta n. 200 m. on jyrkkä korkea kallio nimeltä Häävänvuori. Kallio näkyy Murtamon-Haudan väliseltä tieltä. Kallion lakinyppylällä, joka on n. 30 x 30 m. laaja, miltei paljas ja puuton, on 3 varetta, kuuluisat "Häävänvuoren vareet". Kallion pohjoissivu on erityisen jyrkkä.

Mj:n kuvaus: 3 varetta suunnassa luode-kaakko. Luoteinen vare on parhaiten säilynyt, mm. reunakehä on miltei koko matkalta näkyvässä (ks. kuvaa, liite 8). Vare on voimakkaasti ruohottunut ja turvettunut kasvaen mm. mansikkaa. (Syy: ks. perimätieto.) Aikoinaan on sitäkin köljäetty. Näyttää siltä että vare on kasattu terävän kallionnyppyn ympärille, mutta asiaa ei voi ratkaista varetta kaivamatta. Varaan "kallioydin" on murentunut, koska sen päällä on pidetty tulta (ks. tarkemmin perimätieto). Varaan leveys reunakehiä myöten suunnassa luode-kaakko 6½ m., suunnassa koillinen-lounas 7½ m. Korkeus alimman reunakehän kiven juurelta huipulle n. 120 cm. Luoteisen ja kaakkoisen varaan välissä n. 2m. kummastakin on

2 n. 1 x 1 m. levyistä epämääräistä matalaa kivikasaa; ilm. 1 antinen pieni vare, joka siis on hyvin pahoin hajotettu. Kaakkoinen vare on myös pahoin käljätty ja useasta kohdasta avattu, mutta sentään hahmossaan. Sen korkeus on vain n. 50-70 cm. Reunakehää ei voi nähdä, ei myöskään silmäkiveä. Vareen muoto ei ole täysin pyöreä, mikä johtunee kivien viskomisesta reunojen vierille. Nykyisellään ~~o~~ vyörytettyinä - on vare noin 8 x 8 m. leveä (? mutta mittauksen rajat joutuu valitsemaan melko mielivaltaisesti).

Perimätieto: 30 vuotta sitten ja sitä ennen on vuorella luoteisen vareen päällä poltettu kokkoja ("helavaluja"). Helavalun hiilijätteet ovat turvettaneet vareen ja saaneet sen kasvamaan mm. mansikkaa.

81. LEHTOLA, "Aron vuori" (Rek. no 5³²)

Peruskartta ||32||, Lapin kirkosta 7,4 km. suuntaan 330 / 400.

Omist: Aimo Uusikartano, os. Murtamo, Lappi T.l.

Valokuvat: 81 (1 kpl.), filmi 24465

Ks. liite 1.

Högman sivu 115, Lindelöf no 25-26.

Lehtolan talon luoteispuolella aivan talon tuntumassa on laajakon kalliomaaston kaakkoislaidalla matalahkollakallioelänteellä, joka putoaa jyrkänlaisesti etelään, pieni pahoin käljätty vare. Högmanin mainitsemaa toista hävitettyä varetta en löytänyt enää lainkaan. Koko laajaa kallioaluetta Lehtolan talosta luoteeseen sanotaan epämääräisesti "Aron kallioiksi", joten tämänkin paikan voi katsoa olevan "Aron vuorella" kuten Högman sanoo. Högman siis tarkoittaa varmasti tätä paikkaa. Mj:n kuvaus: Epämääräinen, lounais-koillinen-suunnassa pitkulainen pieni vare, jolla korkeutta vain reunakivien verran. Koillispäässä on 3 + 3 isoa (2-4 miehennost.) kiveä, jotka ilm. ovat jäännös reunakehästä. Muut kivet miehennost. ja enimmäkseen vielä pienempiä. Vareen leveys nykyisellään luodekaakko-suunnassa 4½ m., lounas-koillinen-suunnassa 6 m.

82. TUOMOLA, Takavainio (Rek. no 2¹⁸)

Peruskartta ||32||, Lapin kirkosta 8,3 km. suuntaan 328 / 400.

m Omist: mv. Arvo Tuomola, os. Murtamo, Lappi T.l.

Valokuvat: 82 (3 kpl.), filmi 24466-8

Ks. liite 1.

Högman ss. 113-114, Lindelöf no 31.

Sijainti: Perämainion talon päärakennuksesta n. 250 m. etelälounaaseen, n. 50 m. pellonreunasta länteen pienellä matalalla nuoren männikön peittämällä tasaisella kalliolla. Vareen lounaispuolella kohoaa korkeampi kallionäyräs. Vareen länsipuolelta kiertää myös n. 50 m:n päässä vareesta pieni peltopalsta, joka päättyy juuri sillä kohdalla.

Mj:n kuvaus: Miehennost. ja pienemmistä kivistä kasattu pyöreä laakea vare, jonka etelälounaissivulla 2 äsoa 2-4 miehennost. kiveä. Vare on kalliopohjainen, kasattu kallionnykäreelle, joten se näyttää korkealta, mutta on itse asiassa vain n. ½ m korkea. "Kalliosydän" etelä- ja länsipuolelta paljastettu ilm. Högmanin käynnin jälkeen, koska H. ei tiennyt onko vare maa- vai kalliopohjainen. Itä- ja pohjoissivulta ei sitä nytkään näe. Leveys 7 x 7 m. (vrt. Högman: 11 x 11 m.). Vareen pohjoispuoli keskikohdille asti koskematon. Eteläpuolelta on ilm. aivan äskettäin kaivettu keskeltä, ja reunoilta on kai viety kiviä pois. Silmäkiveä ei näy. Högmanin mainitsema "aita" on aivan vähäinen ja sammalen ja kanervan peittämä; se ei näy mutta tuntuu jaloissa. Se on 2-3 m. pitkä ja ulottuu suunnassa kaakko-luode.

Mj. tunnetaan seudulla nimellä "Takavainion vare".

83. OLLILA, Perkon metsä (Rek. no 5³⁰)

Peruskartta (1132 II), Lapin kirkosta 10 km. suuntaan 332/400.

Omist: mv. Eino Uolia, os. Murtamo, Lappi T.l.

Valokuvat: 83 (3 kpl.), filmi 24469-71

Ks. liite 1.

Opas: Antero Uolia, maanomistajan poika, os. vrt. yllä.

Sijainti: Ollilan (sanotaan Uoliaksi) metsäpalstalla ns. Perkon metsässä n. 20 m. Eurajoen pitäjän rajasta pienellä jyrkähköllä kalliolla. Koillisessa (n. 120 m:n päässä) peltoaukea Eurajoen puolella. Paikka on verrattain paljas n. 60 x 30 m. laaja kallionnyppylä (suunnassa itä-länsi). Ympärillä vain matalampia, pienempiä kallioita. Vare on kallion korkeimman

osan itälaidalla pienen n. 5 x 10 m. laajan nokareen päällä. Tämän pikkunyyppylän pohjoissivu on verrattain jyrkkä ja n. 2 m. korkea. Sitä pitkin on vieritetty kiviä vareesta alas.

Mj:n kuvaus: Pieni, suurelta osalta purettu vare, jonka keskellä kasvaa pieni kolmihaarainen koivu. Lounaislaidalla on selvä 7 kiven reunakehän pätkä jäljellä; kivet siinä n. 2 miehennost. Koillislaidalla 20 n. 4miehennost. reunakehäkiveä. Itse vareen keskiosa on purettu ja heitelty kohti reunoja, osakiviä alas rinnettä. Vareen koko keskiosa on pienempiä kuin miehennost. kiviä. Vareen korkeus vain pari kiviä, leveys vain 4 x 4 m.

I. RUONA

84. PIRILÄ, Ojakallionmäki (Rek. no 2¹⁸)

Peruskartta 1840, Lapin kirkosta 7,6 km. suuntaan 188 / 400.

Omist: mv. Tuomo Pirilä, os, Ruona, Kuolimaa, Rauma.

Valokuvat: 84 (1 kpl.), filmi 24472

Ks. liite 1.

Opas: Maanomistaja.

Sijainti: Helasmon talosta lähes 1 km. länteen, ns. Ojakallionmäellä Pirilän talon metsäpalstalla. Maasto on korkealla sijaitsevaa, laakeaa ja laajaa kalliomaata, harvaksi hakattua männikköä.

Kallioalueen itälaidalla n. 100 m. Rantalan tilan maiden rajasta, ei kallion huipulla vaan tasaisella, "vähän sanovalla" paikalla on laaja n. 25 x 25 m. leveä isoista pyöreänlängistä kivistä muodostunut pirunpelto, joka on erittäin vahvasti sammaloitunut. Pirunpellon keskellä on kiviä n. 5-6 kivikerroksen paksuudelta niin että siinä voisi olla kyseessä n. 5 x 5 m. leveä vare. Koko ilmiö voi olla luontainen, vaikka sitä paikkakunnalla sanotaan vareeksi. Missään nimessä ei koko pirunpelto voi olla ihmiskäden työtä, korkeintaan korkea varemainen keskiosa. Ympäristön maasto ei ole erityisen kivinen, eikä muualla Ruonassa ole kuulemma mitään vastaavaa. Keskellä olevaa korkeampaa varemaista osaa on myös kaiveltu.

Pirilän vanhaisäntä Arvi Pirilä kertoi, ettei koko Ruonan kylässä varmuudella ole missään muualla mitään vareita.

J. YLIKIERI85. MÄKI-IMPOLA, Näärästen mäki (Rek. no 2³²)

Peruskartta 113401, Lapin kirkosta 7,4 km. suuntaan 240/400.

Omist: Antti Kurala tai Lauri Johannes Junnila, os. Ylikieri,
Rauma.

Valokuvat: 85 (6 kpl.), filmi 24473-8

Ks. liite 1, 7.

Högman s. 122, Lindelöf no 42-43.

Sijainti: Mäki-Impolan takon metsäpalstalla 200-300 m. Kodisjoen pitäjän rajasta melko tasaisen kallioisen metsämaa-alan länsilaidalla, paikaalla minne näkyy mm. Kodisjoen kirkko. Täällä on yht. 23-24 pitkä kiviperkko suunnassa luode-kaakko. Högmanin kuvaus pätee hyvin edelleen; arkun suunta kuitenkin pikemmin luode-kaakko. Luvussa 23-24 on mukana ulospäin tehdyt heitokset. Mittasin vareet ilman heitoksia arvioiden alkuperäiset koot: Luoteinen vare suunnassa etelä-pohjoinen 8m., suunnassa itä-länsi 7m.; kaakkoinen vare 8 x 8 m. Hajotuksen leveys (keskellä) runs. 10 m. Korkeudet: Luoteinen 130 cm., kaakkoinen 110 cm.

Arkun pituus on 1,75 m. Näkyvissä 5 paatta: Päätypaasi ja 4 sivupaatta. Arkun levein kohta 85 cm., pääty 40 cm. Isoimman arkkupaaden korkeus maasta (kiven pohjaa ei näy) 80 cm. Arkku sijaitsee vareensa luoteisosassa. (Ks. myös kuvaa arkusta, liite 7)

Vareiden välisessä "hajoituksessa" on laakeita kivipaasia, ilm. ent. arkunkansia.

VI. PRONSSIKAUTISET ESINELÖYDÖT
=====

A. ALAKIERI
=====

86. LAHDENRANTA (Rek. no 2¹²⁰)

Peruskartta , Lapin kirkosta n. 3,5 km. lounaaseen.
Omist: Lapin kunta.
Löytö: KM 10750

8.11.1936. oli Johan Rintanen (os. Kaukalainen, Alakieri, Rauma) löytänyt pronssisen olkakirveen (KM 10750), viljelystä kuokkiessaan "Ellintien talosta erotetulta Lahdenranta-nimiseltä vuokratontilta".

Lahdenranta-niminen tontti on nyt Lapin kunnan omistama. Lahdenrannan taloa ei ole olemassa. Lahdenrannan peltopalsta sijaitsee Alakierin maiden etelälaidalla aivan Kauklaisten rajalla, itään (tien toisella puolen) Kauklaisten kansakoulusta, joka niinikään on virallisesti Alakierin maiden puolella. Esineen löytäjä oli matkoilla, joten en tavannut häntä enkä saanut löytöpaikkaa tarkemmin selville.

VII. RAUTAKAUTISET ESINELÖYDÖT
=====

A. KULJU

87. (Heikkilä)

Aikoinaan on Rauman Museoon ostettu myöhemmän rautakauden työkirves (Rauman Museo 1579:59) "Kuljun kylän Ylisen-Kuljun talon Heikkilän torpasta". Löytötietoja ei ole. Kys. talosta on enää kellari ja kaivo jäljellä; n. v. 1950 kuoli siitä viimeinen asukas. Heikkilän talon paikka on aivan Lukkariston talon lähellä, sen itäpuolella; Lapin kirkosta 7,3^{km} suuntaan 125/400.

VIII. EPÄMÄÄRÄISET KIINTEÄT MUINAISJÄÄNNÖKSET

=====

A. KULLANPERÄ

88. HUHTAMÄKI, Makkinummen pönkkä (Rek. no 2⁴²)

Peruskartta , Lapin kirkosta 6,1 km. suuntaan 312/400.

Valokuvat: 88 (1 kpl.), filmi 24479

Ks. liite L.

Högman (s. 108) kuvaa Huhtamäen talon Makkinummen pönkällä olevia kuoppia, joita hän arvelee haudoiksi. Makkinummen pönkkä on Huhtamäen talon rakennuksista n. 100 m. pohjoiseen oleva pieni mäntöyräs, nyt nuoren lepikon ja katajikon peittävä. Kuoppia ei enää voitu huomata. (Huhtamäen isäntä muisteli, että hänen nuorena ollessaan kuopat olivat olleet selviä ja niitä oli ollut 5 kpl.)

Perimätieto: "Siishe ~~o~~ rysi haudattu".

IX. LINNAVUORET

=====

A. LAPINKYLÄ ELI KIRKONKYLÄ89. Linnavuori

Appelgrenin "Luettelossa Suomen Muinaislinnoista" (SMYA XII) mainitaan sivulla 41 seuraavaa : "78. Lapin kappelin kirkkoa vastapäätä Hinnerjoen (pitäisi olla Lapinjoen.) eteläpuolella on puutoin, kivetöin ja sileä kallio, nimeltä Linnavuori, jossa en huomannut mitään jälkiä varustuksista". Europaeus on 1911 valokuvannut Linnavuoren ja arvelee sitä muinaislinnaksi (ks. top.ark.).

Linnavuori sijaitsee Lapin kirkosta n. ½ km. etelään, ks. liite 1, Kirkonkylän länsilaidalla paikalla, mistä se hyvin hallitsee Lapinjoen väylää. Se on Lapin kunnalliskodin (ent. Pyörnin talo) vieressä sen maalla.

Otin vuoresta 3 valokuvaa, no 89, filmi 24480-2

peruskartta 113401

LAPPI T.L.

HAUTA

YLINEN-HAUTA

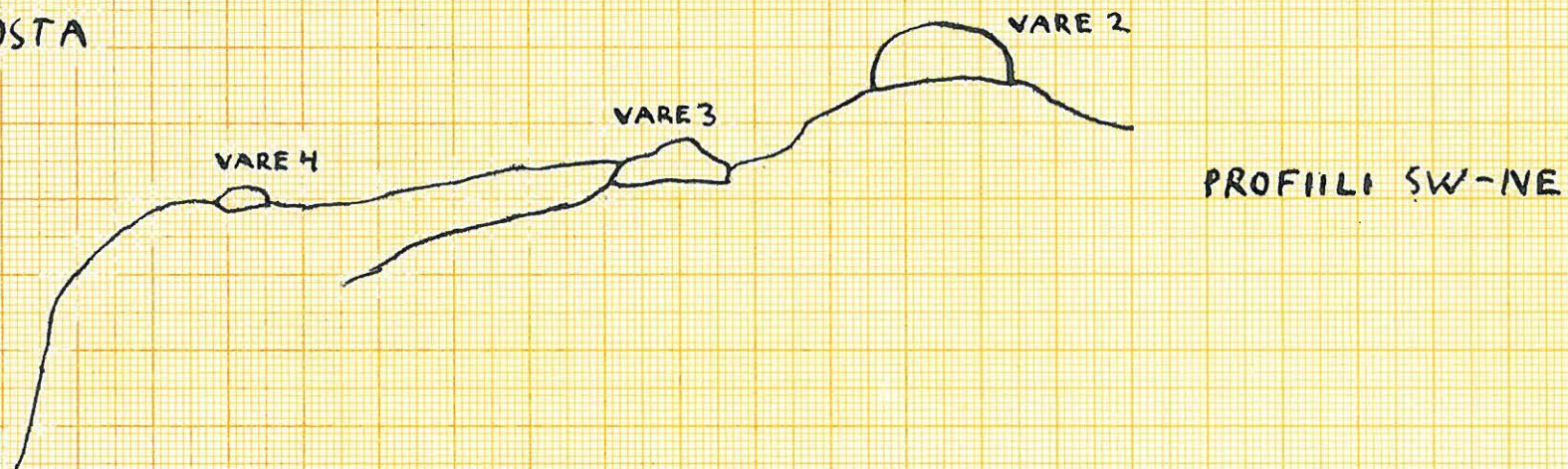
LAMMIN KALLIO

VAREET 2, 3, 4

KAAVAKUVA

NÄHTY KAAKOSTA

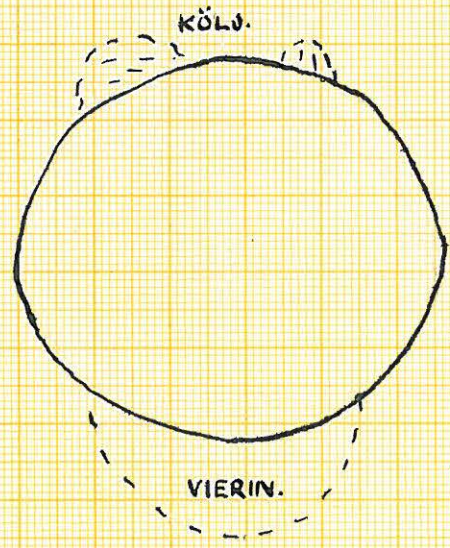
2 M.

M. LINKOLA 1960

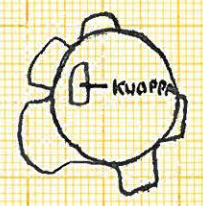
LAPPI T.L.
HAUTA
YLINEN-HAUTA
LAMMIN KALLIO
VAREET 2,3,4

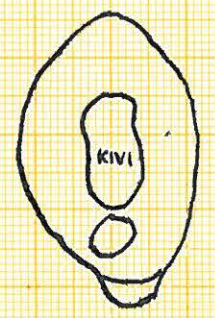
2 M.

VARE 2

VARE 4

VARE 3

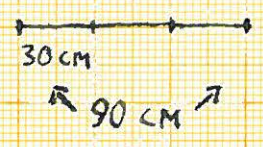
M. LINKOLA 1960

LIITE 6 KIVIKYLÄN VAREET

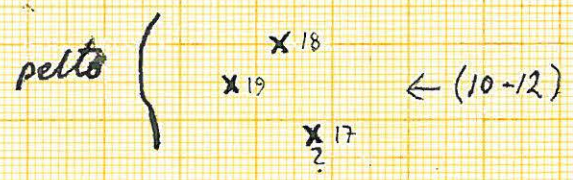
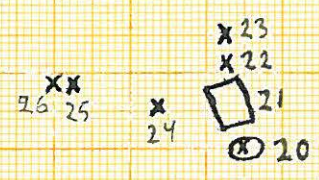

1: 3000

1 KM = 33,3 CM

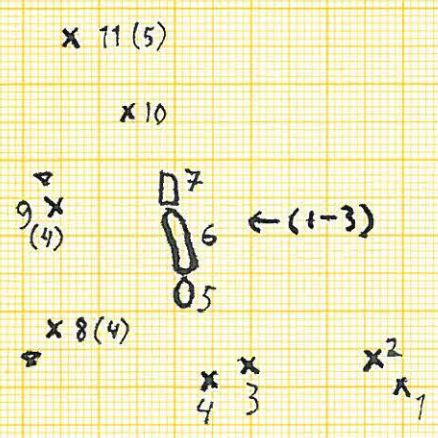
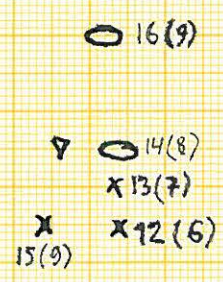

LAPPI T.L.
 KIVIKYLÄ
 RANTALA-
 METSÄRANTA

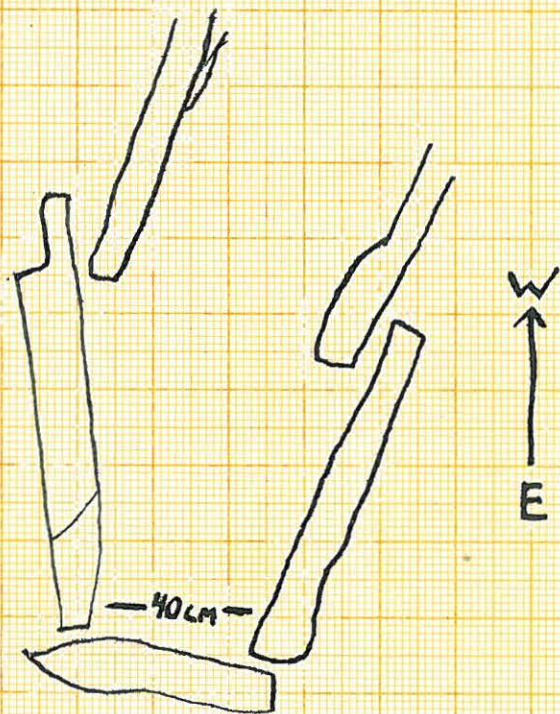
- O = iso vare
- x = vare
- ▽ = mahd. vareen pohja

SULUISSA
 LINDELÖFIN
 LUETTELOON
 NUMEROT

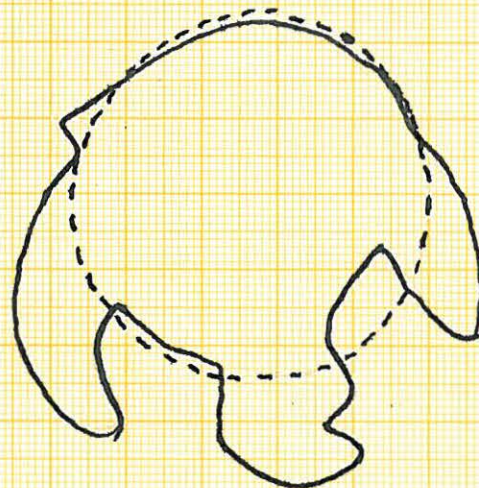
M. LINKOLA 1960

LAPPI T.L. M. LINKOLA 1960

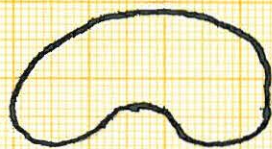
MÄKI-IMPOLAN
NÄÄRÄSTEN MÄEN
VAREEN ARKKU

N ← S

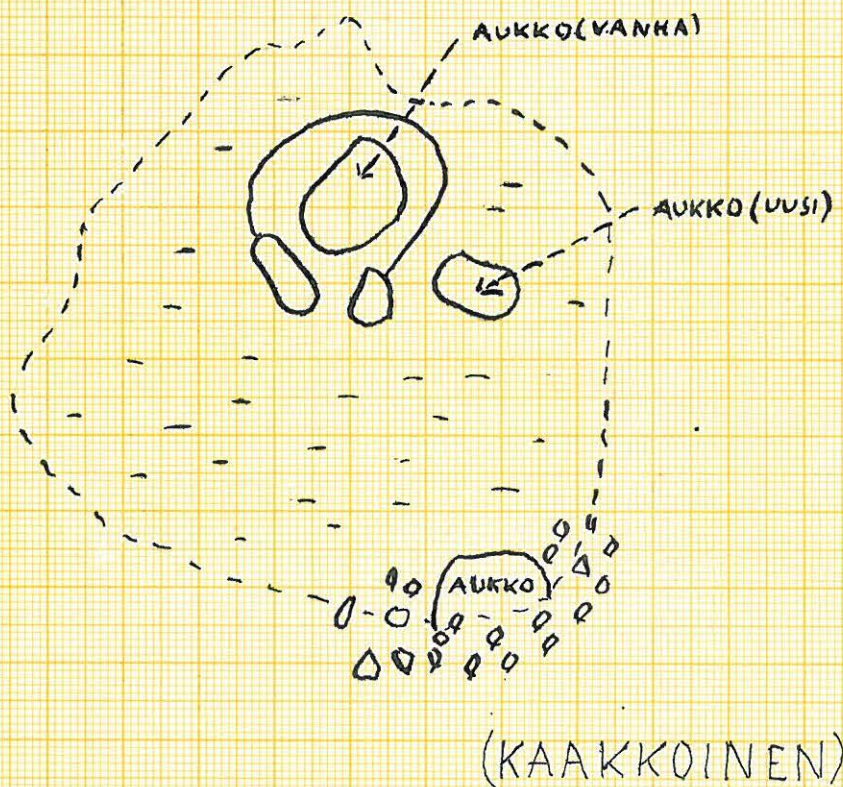
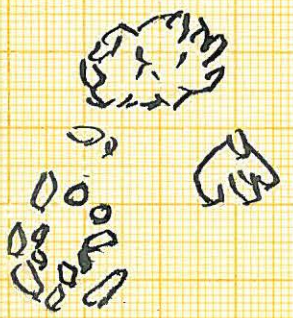
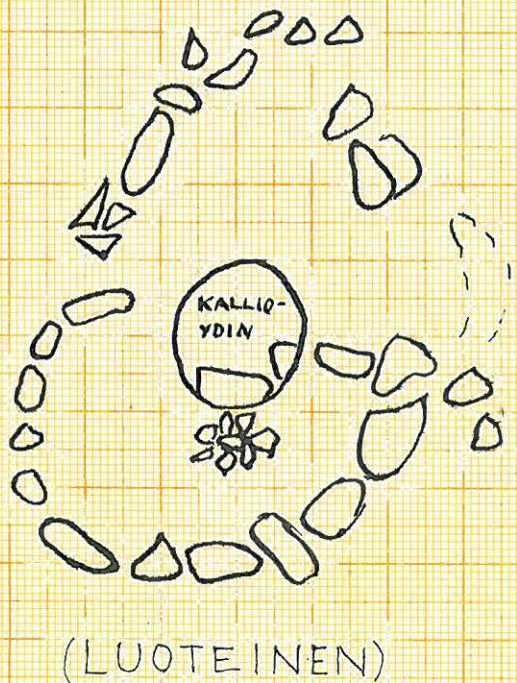
KIVIKYLÄ
VARE 20

--- ILM. ALKUP.
VARE
— VARE
NYKYISELLÄÄN

EEROLAN
TÄPÖLÄN
MÄEN VAREEN MUOTO

f.3.

1 METRI

KAAVAKUVA HÄÄVÄN VUOREN VAREISTA

M. LINKOLA 1960 1 CM. = 1 M.

LAPPI T.L., MURTAMO, LEHTOLA